

84(24-Бол)
Б 479
С 21423

Бейнайтлана
Мумалит

A stylized graphic of a mountain range with two peaks, rendered in a light, textured color. The text is superimposed on the lower slopes of the mountains.

ЭМЕРУСЛУ
МАКЪАРЫН

Беппайланы Муталип

ЭЛБРУСЛУ МАЙКЪАРЫМ

Назмула

Дастанла

НАЛЬЧИК
«ЭЛБРУС»
2002

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
(НАЦИОНАЛЬНАЯ) БИБЛИОТЕКА
Кабардино-Балкарской Республики
г. Нальчик, ул. Негмова, 49

227423

С (Банк) А
Б 429

Б $\frac{4702100200-019}{M125(03)-2002}$ -2002

© Беспайланы М. А., 2002

Таулулукъ

ЭЛБРУСЛУ БАЛҚЪАРЫМ

Бал татыулу,
Кюн атыулу,
Элбруслу,
Жел бурушлу —
Балкъарым! ¹

Сагъышымса,
Алгъышымса,
Жан — жанымда,
Къан — къанымда —
Балкъарым!

Басханымса,
Нарт санлымса,
Тарпанымса,
Борагъымса —
Балкъарым!

Чегемимсе,
Билимлимсе,
Тау къушлумса,
Кийиклимсе —
Балкъарым!

Холамымса,
Хорламлымса,
Кюн — кюнюмде,
Тюн — тюнюмде —
Балкъарым!

¹ Автор, тюрк дунясыны миллетлери бизни Балкъар деп таныгъанлары себепли, китабында да Малкъарны Балкъар деп береди.

Бызынгымса,
Туз-дамлымса,
Чинг антымса,
Къанатымса —
Балкъарым!

Малкъарымса,
Мадарлымса,
Дып ташымса,
Къадамамса —
Балкъарым!

Беш да Тау эл —
Беш тауумса,
Сен — къорумса,
Мен къорурма —
Балкъарым!

Тау адетли,
Нарт Дебетли,
Сен — дууамса,
Бачамамса —
Балкъарым!

Бал татыулу,
Кюн атыулу,
Элбруслу,
Жел бурушлу —
Балкъарым!

13.06.2000 ж.

ТАУЛАРЫН КЁРДЮ ТАУЛУ

Беппайланы Азноргъа

Узакъдан келди Таулу,
Тузакъда болуп даулу.
Шам Чегем, санга — жолу:
Къучакълай онгу, солу...
Къууанчдан топна-толу
(Биринчи кере болур)
Кёзлери, бети, къолу!..
Чёп, тау да — жапсарыулу;
Кёк жер, суу да — аяулу;
Тауларын кёрдю Таулу!

15.12.96 ж.

УРЧУКЪ

Къудайланы Пафийсатха

Анам жыр айтханлай,
Санга къапланганлай,
Юйюн къутхаргъанлай...
Чирик бай этерине
Бир бек ышанганлай:
Кечесин эрттенине —
Тарыкъмай,
 такъгъанлай...
Жанын аямагъанлай —
Юзмелтге
 къошханлай...
Туудукъла жетерине,
Жаны тартынганлай:
Дууа да айтханлай,
Намаз да къылгъанлай,
Къуру жарыгъанлай,
Жолну жарытханлай,
Асыл бийчелей
Къалалгъанлай!
Анам жыр айтханлай,
Урчукъгъа къапланганлай,
Халкъын къутхаргъанлай!..

20.12.2000 ж.

ЖАЗЛА КЕТЕ

Жазла кете,
 жете жайла —
Малла бла
 бирге жайла:
Суу, тау, чөп, кыш,
 кийик тизгин —
Жанынг жыя,
 назму тизгин!..

28.11.99 ж.

ҚЪАРТЧЫҚЪНЫ БУЛЖУУУ

Жулдузну учуу,
Черекни бу чуу,
Челекни бушуу,
Ожакъны шуу-шуу,
Тирменни жуу-жуу —
Қъартчыкъны булжуу!..

25.01.98 ж.

ЖУМАРУКЪ

Къушча учхан таулу жашха

Чыкъдыла малла да
жаз кёкге...
Къаядан атды
кесин кёкге
Жумарукъ,
излсй жол —
Бийикде:
Сау Кавказ —
тёбен...
Жаш — бийликде!

9.04.2000 ж.

ЭСКИ ЮЙ

Қъарт нем бла бирге
Сюйюучем эригирге,
Оюмда биригирге,
Қюлкюге берилирге,
Оюнда «керилирге»,
Ишлеге жегилирге —
Қъарт нем бла бирге!..
Қъарт нем бла бирге
Энди онг жокъ тюберге,
Қюн ахшы болсун дерге.

4.12.2000 ж.

ТОНЬЮКУК

Мызыланы Кѳаншаубийге

I

Сютча чыммакъ-акъ кюнден,
Тоньюкुकну къадары,
Таш да жарый, бетинден —
Бетибизге къарады!

Жокъ болгъанча арадан,
Заманны сал тирмени;
Арыгъанча марардан —
Азрайыл да бир мени!..

II

Эс ташлада ёсе сѳезюм,
Жазыу бетден къарай кѳезюм,
Излей Тюркге Хорлам, Тѳезюм —
Билгич Тоньюкукма ёзюм!

17.02.2001 ж.

ХАЛКЪ ЖОМАКЪЛА

Бу
Жомакъла —
Кюн
Жуммакъла,
Бир
Омакъла —
Жан
Къонмакъла!..

27.07.97 ж.

ТАУЛУ КЪАЛАЛА

Таулу
Къалала —
Тауда
Къалала!..
Тау
Танг алала —
Гюз
Дум-алала!

28.07.97 ж.

ЖАЛГЪАН НЕГЕРЛЕГЕ

Кёзлери —
Сагъышлыла,
Сёзлери —
Алгъышлыла,
Ишлери —
Къаргъышлыла...

МТАЦМИНДАДА

Мында —
Мтацминда!
Бери
Терк мин да,
Анг кёкден
Къара:
Жабалакыгъа,
Къаргыа —
Балкъар
Къадаргыа!
Мында —
Мтацминда!
Бери
Терк мин да...

10.03.98 ж.

2 Заказ № 345

17 ГОСУДАРСТВЕННАЯ
(НАЦИОНАЛЬНАЯ) БИБЛИОТЕКА
Кабардино-Балкарская Республика
Нальчик, ул. Ногмова, 42

С 21423

КЪАРА КЪЫШДА

Къара къышда:
Къарт —
Ныгъышда,
Суу —
Агъышда,
Мен —
Сагъышда,
Жыр —
Алгъышда,
Къыш —
Накъышда!..

9.03.99 ж.

НАРТ ХАЛҚЫМ

Туз-дамлы,
Чыдамлы,
Къадамлы,
Нарт халқым,
Балкъарым!

13.02.99 ж.

ЖАНГЫРЫУ

I

Эт жарау —
Ал жарыу:
Кенг — ауруу,
Жокъ арыу!..
Кюч-къарыу
Мадарыу:
Анг жаныу —
Жангырыу!..

II

Жарыкъ танг,
Жангыдан
Жарытхан,
Жангыртхан:
Жарый жан —
Жангы жан!

13.01.2000 ж.

ЖАБЫШМАКЪ

Къолда —
Жабышмакъ:
Бирге
Жабышсакъ,
Женгилди
Артмакъ —
Лякъ
Арытмакъ!..

28.11.97 ж.

АЛА ҚЪАР

Ташла, жарла
Тарала,
Булут таула
Қъарала,
Эрттен къандан
Қъар-ала!..

21.11.97 ж.

ҚЪАЙТЫРМЫ?

Қъайтырмы,
Сыз да —
Сызгъа?..
Қъайтырмы,
Суу да —
Ызгъа?..
Сиз —
Жашагъаныгъызгъа?!
Биз —
Жаш заманыбызгъа?!
Қъайтырмы,
Сыз да —
Сызда? .

1.01.99 ж.

ЖАШ-КЪУШЛА

Жаш-къушла,
Гюрен-гюрен тура:
Хайнухлай,
Бир-бирлерин бура,
Бийиклик
Бийликлеге чыгъа,
Кёзкёрмезликден
Бек чачыгъа!..

7.01.99 ж.

ТАРДА

Гелеу сыртла,
Жалау гыртла,
Жинк наратла,
Хора атла,
Жырчы къартла,
Таулу нартла —
Бери атла,
Сурат къатла!

25.06.2000 ж.

АШЫГЪЫШ

Асыры бу
Ашыгъыш:
Къаягъа
Былай чыгъыш —
Ёсдюрюр тауда
Сагъыш!..

10.08.88 ж.

БАРДЫЛА АДАМЛАДА ДА КЪАНАТЛА

Бардыла адамлада да
Къанатла,
Жулдузлагъа жетдираллыкъ!
Бардыла адамлада да
Къадарла,
Жанда жырлача къалаллыкъ!
Бардыла адамлада да
Жанарла,
Кюнлеча
Елмей чагъарла!
Бардыла адамлада да
Къанатла!..

22.02.99 ж.

ТЕП, ТЕПСЕ, ШЫЙЫХ БАЛҚЪАР!

Бюгюн жыр айта кюнюм:
Талада назик гюлюм,
Назылы майданларым,
Къайынлы къаяларым,
Жулдузлу шауданларым,
Кийикли къауданларым.

Танг сабий кезден ата,
Бек жарыкъ ана, ата.
Элбрус, жан тауумда — къар:
Теп, тепсе, шыйых Балкъар!

Толкъунлу будай долай,
Макъамыи шош шыбырдай,
Танглагъа бере къууат,
Бушууну кери къууад.
Туз-дамлы жерим — жаннет,
Огъурлу жана иннет.

Танг сабий кезден ата,
Бек жарыкъ ана, ата.
Элбрус, жан тауумда — къар:
Теп, тепсе, шыйых Балкъар!

Чал аппа да ныгъышда,
Албурунлу алгъышда.
Жаш да, кыыз да жараулу,
Бар иште мадарыулу.
Минг-минг жыл Тауум хорлай,
Къыстады жауну — быргъай!

Танг сабий кезден ата,
Бек жарыкъ ана, ата.
Элбрус, жан тауумда — къар:
Теп, тепсе, шыйых Балкъар!

1981 бла 1998 жылла

ХАР ЗАТ АЗДАН

Хар зат аздан:
Тау аяздан,
Баразадан,
Терк бармаздан,
Баба ыздан,
Тап — болмаздан,
Барыбыздан,
Ташлы сыздан!..
Хар зат аздан:
Жанынг баздан,
Жаухар жаздан —
Жазгъанынгдан!

12.01.2000 ж.

ТУР

Тур тауда —
Тур да тур:
Акъылдан,
Жан сауда,
Ой толтур!..
Тур тауда —
Тур да тур!

6.08.99 ж.

НЕ ДА БАРДЫ

Не да барды,
Не да:
Тик да,
Жюк да,
Мюлк да.
Не да барды,
Не да:
Шиш да,
Тиш да,
Иш да.
Не да барды,
Не да:
Ер да,
Тёр да,
Кёр да.
Не да барды,
Не да...

25.02.99 ж.

КЪАРТ УУЧУ

Терк огъум,
Огъум, ушчу!
Къарг уучугъа болушчу —
Доммай бла
Тутушчу!..

27.03.99 ж.

ТАУЛУ АСКЕРЧИЛЕ

Биз турдукъ
Сѣзюбюзде,
Антда:
Сууукъдан,
Ачдан —
Бузда къата;
Окълагъа да
Урмай баш —
Фронтда!..
Сюргюнде,
Сибирьледе —
Кантда!

5.12.2000 ж.

ТАУЛУЛУКЪ

Толгъурланы Бекмырзагъа

Тейри санлы,
Къалыубала!
Табына санга,
Къор бола,
Арыу билмей,
Къарыулана —
Таулулукъда
Къал,

Тау Бала!

Тейри санла,
Къарыу ала!..

29.05.97 ж.

БИЗ ЧЕГЕМДЕ КЪАЛДЫКЪ

Биз Чегемде
Къалдыкъ,
Кёп ариурукъ
Алдыкъ.
Ишден бек
Арыдыкъ,
Кюн тогъуп —
Жарыдыкъ!

13.10.97 ж.

ХАР ҚИМГЕ АППА-АЧЫҚЪ

Бапыналаны Зарифге

Қюнюнг, жанынг да
 хар кимге аппа-ачыкъ:
Сен, тауча, ёренге
 жырдан толу къапчыкъ!
Бизге таурух, жомакъ
 айтхан да аппачыкъ —
Таудан акъыл алыр да,
 Зариф, аланчыкъ?!

6.08.2000 ж.

ТАУ ШАУДАН

Боркӱлдай, жырлай,
Шаудан —
Жарсыуну кӱу
Жашаудан!
Чыкӱ тепсеу,
Тау кӱршоудан:
Элт кӱуанч —
Асыл Таудан!
Боркӱлдай, жырлай,
Шаудан —
Жарсыуну кӱу
Жашаудан!..

14.08.97 ж.

ЁРЕБИЗГЕ ЖАРАБЫЗ

Бир-бир кесебиз,
Ачыудан жарабыз!..
Кесебиз да —
Ёребизге жарабыз:
Ансдан,
саусуз бола,
Кимге жарарбыз?!

23.05.97 ж.

ЖАНЫУДА БАРАЛА

Жаныуда барала,
Бийикге итине;
Жарыуда
Кёз-къаш бермей —
Тузакъ итине!..
Хар адам — жан
 ууда,
Халкъым
Ахырзаман бурууда,
Аламны къадар киритине
Тюш, тюн —
 баш урууда!..

8.01.98 ж.

ЖЕНГИЛ АТЛАЙ

Биз
Женгил атлай
Барабыз,
Атлай.
Бир бизни
Къатлай,
Ай
Ырахатлай!..

20.11.97 ж.

КИТАП

(Сонет)

Китап —
Къолда,
Тут тап —
Столда!..
Ол да,
Къарап,
Жарап —
Жолда:
Жаннга,
Къаннга —
Жууукъ!
Ансыз
Жууукъ —
Ангсыз!!

18.03.98 ж.

ТОПЧУЛА

(Сонет)

Барыбыз —
Тойгъабыз!
Барабыз —
Къойгъабыз!
Къартыбыз —
Жырлыбыз!
Атлыбыз —
Жоргъабыз!..
Тойгъанбыз —
Талгъанбыз!

Аслабыз —
Къууабыз!
Маслабыз —
Ауабыз!..

18.03.98 ж.

ЛГ

Ай-ай-ай!..
 Қыалай жаланды
 ай:
 Қышхыда
 Қыабыша,
 кыалтырай,
 Кёкню
 Кёк бузунда
 учхалай,
 Баргъан
 Ай!..
 Ай-ай-ай!..
 Қыалай жаланды
 ай:
 От жагъа
 Жылыугъа
 учханлай,
 Мияла
 Кёзлени
 кыучакълай
 Баргъан
 Ай!..
 Ай-ай-ай!..
 Қыалай жаланды
 ай:
 Жылы жай...
 Баллиде да
 жырлай,
 Хар будай
 Бюртюкден да
 кыарай,
 Баргъан
 Ай!..
 Ай-ай-ай!..
 Қыалай жаланды
 ай:

Къышхыда
Къабыша,
къалтырай,
Кёкню
Кёк бузунда
учхалай,
Баргъан
Ай!..

ЗАМАНЫ КЪУЧАГЪЫ

Заманы
Ачылып къучагъы,
Жазыуунга
 тюше

Бир чагъы —
Болур кери
Жазыу бичагъы:
Бойнунгда,
 бил,

Емюр минчагъы!..
Заманы
Ачылып къучагъы,
Жазыугъа тюшсюн
Жинк, төр
Чагъы!

27.02.92 ж.

САНГА МЕН АШЫКЪДЫМ

Келирге — санга! — мен ашыкъдым,
Жылланы, кюе, кѣп ашырдым.

Атынгы тангымча сагъына,
Тюбесем, кѣрсем а — ахтына!

Нек былай жангызса — кесинглей,
Кюлюмсюрейсе — кѣрюннгенлей?!

Айт, къайданса, жаным, къалайса;
Къайрыса, былай нек къарайса?!

Шыбырдай атынгы кѣгюме,
Жериме, кюнюме, тюнюме;

Ашыгъама сени кѣрюрге,
Жыр бла жанынга келирге.

Жанымча, жангыз жулдуз — ѳксюз,
Анга неди? — Болсун ѳлюмсюз!

Ол кеси жалан, суймекликсиз,
Тюз менича жана керексиз!..

Келирге — санга! — мен ашыкъдым,
Жылланы, кюе, кѣп ашырдым.

Атынгы тангымча сагъына,
Тюбесем, кѣрсем а — ахтына!..

17.12.2000 ж.

АЛАША

Бу атны
Аякъ алышы,—
Ай, машалла,
Машалла,—
Тамаша!
Нечик алааматды
Барышы:
Ай, алаша,
Алаша!..
Жаш-кыушла
Чабышалла,
Төгерекеге
Къарашалла —
Талаша!..
Барыргъа жагъалаша
Къаршы!
Бу атны
Аякъ алышы,—
Ай, машалла,
Машалла,—
Тамаша!
Нечик алааматды
Барышы:
Ай, алаша,
Алаша!..
Талада жаш-кыуш
Жараша!!

3.08.92 ж.

ВЕРЛИБРЛЕ

Менден да иги
Билирле
Жаза
Бирле
Тап верлибрле!
Тиргизирле
Жыр фикирле:
Бушуу, палах
Сибирирле —
Миллет ишге
Берилирле!
Менден да иги
Билирле
Жаза
Бирле
Тап верлибрле...

16.12.2000 ж.

ЖЫР ТАБЫЛДЫ

Кёк жашнады,
Бет жарыды,
Жыр табылды!

25.06.85 ж.

ЖАЛАНЖЮРЕК

Жаналыр жалан:
Ёз жаныны
Жаланлыгын
кёралгъан,
кёр алгъан,
Жалан,
Жан!..

11.01.89 ж.

КЕТМЕ

О, кетме,
Кетме,
 узя,
Жангызлыкьда
Мени
 кьоя,
Бар сёзлени
Эте
 зая,
Инжилтме,
Сюймеклик,
 жоя!..
О, кетме,
Кетме,
 узя...

13.01.77 ж.

КЮН

Хубийланы Алийге

Бюгюн,
Бу кюн,
Былайчыкъда —
Талачыкъда,
Бу Къарачай
Байталчыкъдан,
Тулпар туугъан,—
Шо тайчыкълай,—
Тылныулана,
Уф-туфлана,
Элбрусдан
Уузулана!..
Къампалгъанлай,
Къапланганлай,
Сют тартханлай:
Нюр жарыкъ жагъа,
Шам Къарачайгъа,
Бюгюн,
Бу Кюн!!
Былайчыкъда —
Талачыкъда,
Бу Къарачай
Байталчыкъдан,
Тулпар туугъан,—
Шо тайчыкълай!!

17.12.2000 ж.

ҚЪЫБЫЛА ТАРТЫЛДЫ

Қъыбыла тартылды,
Садакъ жыялай,
Учурду кюнню,
Элия жилянлай...
Ызындан къарай,
Қъарай да жиляй,—
Қъач турна жыйын
Бирге жыйылалмай...

1.02.95 ж.

Ш

КЪАТЫМДА

Къатымда
Сабийни сейирсингени,
Кюн сайын
Билимге итингени,
Къат-къат
Жашырынлыкъгъа
Сингигени,
Жанымда жарыкъ,
Билгичли кюлгени,
Къатына
Жулдуз кеменн
Келгени!..

27.10.85 ж.

БЕЛЕДИ ЖАБАЛАКЪ

Бѣледі жабалакъ
Жырына — чыммакъ-акъ:
Таш-чайыр жолланы,
Жап-жашил къолланы,
Чабакълы суучукъну,
Боз-кѣксиол урчукъну,
Моргъулдум ёгюзню,
Хунада кюйюзню,
Акътуякъ хораны,
Къып-къызыл хоразны,
Тау-къаудан биченни,
Чалыда кишенни...
Уммону ышшырын,
Гаммешни къышшырын...
Жапмада бешикни,
Куркада эшикни;
Парийни кѣзлерин,
Назмуну сѣзлерин...
Бѣледі жабалакъ
Жырына — чыммакъ-акъ!..

17.01.95 ж.

ЖОРГЪА ЖОРАЛАННГАНЧАМА МЕН

Арыгъанча,
Талгъанчама мен,
Абынып,
Таралгъанчама мен,
Жалынып,
Жор алгъанчама мен,
Жоргъа
Жораланнганчама мен...

13.01.89 ж.

КЪАЙСЫН

Жашыма

Хар къайда да, Къайсын,
Къайгъыра жашасын,
Къыйынын ашасын,
Боракъда баралсын,
Билимле алалсын,
Ёлюмсюз болалсын!
Халкъыны къаласын
Бийикге къаласын!..
Хар къайда да, Къайсын,
Адамлай къалалсын!!

6.02.2001 ж.

ХАР СЕЗ — ТЕНГИЗ

Хар сөзүң

тенгиз

Жагъасындан

Қъараялмайбыз...

Башыбызны

Көлекни

жагъасындан

Чыгъаралмайбыз.

23.06.95 ж.

МОЦАРТ БЛА САЛЬЕРИЛЕ

I

Келдинг да ол аманнга,
Чагъыр къуйдунг стаканнга,
Моцартлыгъын билдирдинг,
Сальери, нек ичирдинг?!

II

Терк кетсин стакаи столдан —
Кѣп Сальер жетер солдан:
Зат келлик болса къолдан —
Атарла, Моцарт, жардан!..

III

Бек кѣп — алгъа баргъанла,
Боракъгъа жер салгъанла —
Аперимлик алгъанла!..
Сальериле — къалгъанла!!

11.11.94 ж.

МАНГА ДА ТЮШЕР

Манга да
 тюшер
Тюшюмден
 тюшерге —
Ёлюмге ёрлерге...
Қъабырны
 жерлерге...
Атымы
Ташха... берирге!
Манга да
 тюшер
Тюшюмден
 тюшерге —
Ёлюмге ёрлерге...
Қъабымдан
 кетерге...

24.03.95 ж.

ҚЪАДАР ОРГАН

I

Қъабырла...
Сын ташла...
Ауушдан
Қъарала,
Тауушдан
Жан ала;
Қъарарла —
Қъайтала,
Қъадарла...
Қъабырла —
Жан тала!..

II

Қенгден қъарасанг,
Орган туюк —
сын:
Қъадар органын —
Қимниг
соғъалсын?..

6.02.99 ж.

АЛЛАХ ТАУГЪА ЖАРЫҚЪ ҚЪАРАР

Таулу
Тауда тургъан къадар,
Палах
Андан кенгни марар!
Тауда,
Тёрде,
Миллет къадар:
Аллах
Таугъа
Жарыкъ къарар,
Таулу
Тауда тургъан къадар!..

11.08.98 ж.

БЕШ ДА ТАР

Беш да тар —
Бешатар,
Терк атар:
Хауадан
(Ол марда)
Не къадар
Терс къадар —
Окъ тарар!
Беш да тар —
Бешатар,
Танг атар!..

19.12.99 ж.

КЪАРАЧАГИ

Борлакъланы Исламгъа

Черек, Къобан
 бирге булгъана,
Жер жюзюне, хаман,
 чулгъана:
Байракъладан къарай,
 Къарча ай,
Емюр чархын бурур
 Къарачай!

20.09.98 ж.

ШАХАР

Тап, минг-минг Сахар
Келгенча, сахар
От, ёртен ашар:
Бугъача шашар —
Тау, къая ташлар!..

5.05.99 ж.

БЮГЮН АЗАТМА

Бюгюн азатма
Жалдан —
Сермеп алдынг
Ажалдан:
Сёзюнг жетди
ҚЪУРАНДАН,
Энди жолум
Мажалдан...

7.10.98 ж.

СЮЙМЕКЛИКСИЗ

Риммагъа

Сюймекликсиз,
Кюймекликсиз!..
Тар-тар-тар-тар,
Жюрекге тар,
Малхуня
Бу дуня!..
Ол келгенлей,
Бир кюлгенлей:
Нюрюн тата,
Жаным ата —
Бушуу бата,
Жарам къата!
Сюймекликсиз,
Кюймекликсиз —
Малхуня
Бу дуня!..

21.12.2000 ж.

ЖАЗЫУЧУМА МЕН

Жазыучума мен,
Жазыучу!..
Ариулукъдан азыучу:
Атхан огъум
Жазыучу,
Игиликге базыучу!..
Жазыучума мен,
Жазыучу:
Жаз уучума мен —
Жаз къууучу!..
Жазыучума мен,
Жазыучу!

13.01.92 ж.

ЕЛГЕН ТЕИГИМЕ

Анда,
Аллахха жууугъуракъ
Дунялада,
Жашау башха:
Мындача туююл
Къытлыкъ ашха;
Огъурлу, сыйлы
Алгъышха!..
Анда,
Аллахха жууугъуракъ
Дунялада,
Жашау берилмей
Талашха,
Къаргъышха...

17.12.86 ж.

ҚЪУШ ТЕНГЛИҚДЕ

Қъанатла
жарыдыла,
Жангыдан жаратыла:
Уллая,
кенгере —
Керилдиле,
Жол ача
көгюме:
Бирден къагъыла,
Хауагъа
тагъыла!..
Чыгъалдым бийикге,
Қъуш жыйыи
тенгликге!
Қъанатла жарыдыла —
Учхандан
арыдыла...

17.07.84 ж.

О, ТАУЛУЛАРЫМ МЕНИ

О, Таулуларым,—

Мени уллу

Тауларым,—

О, Ахлуларым:

Мен ёлсем да,

О, Ёлмезлик

Жанларым!..

О, мен кетсем да,

Келир

сизге жалларым;

О, кечени да —

Жарыкълыкъ бла

хорларым!..

О, Таулуларым —

Мени

Уллу Тауларым!

15.04.86 ж.

КЪАР ЖАУАДЫ

Къар жауады,
Жауады къар:
Кюмюшлюню
Жангыртады,
Жарытады,
Жаратады;
Кюмюшлюге
Жан атады
къар!

Къар жауады,
Жел борайды,
Кюмюш къар!..

17,12.80 ж.

СЕН ДА АЛДАН

Сен да алдан
Хазна малгъа,
Жемли жалгъа,
Бара алгъа —
Къуллукъ алгъа!..
Сен да алдан,
Бола жалгъан...

15.02.89 ж.

УЗАКЪ ЖУЛДУЗДАН

Андан —
 алдан,
Узакъ жулдуздан,
Алам
 ангдан,
Келлик жарыкъны
Жыяллыкъны
Изледим
 жууукъдан...

13.01.89 ж.

ҚҮННЮ ЖАНЫ

Қюнню жаны,
Бил,
Бир къарыш:
Жаныбыз бла
теппе-тенг!..
Алай жашау —
чабыу,
чариш!..
Ез жанынга барыу —
барыш:
Элтир, узайта,
кенгден-кенг..
Қюнню жаны,
Бил,
Бир къарыш:
Жаныбыз бла
теппе-тенг!

8.08.95 ж.

ЖАНГЫРА БАРАБЫЗ

Биз
Жангыра барабыз,
Жюрюй билген
Тереклеча;
Жана,
Кёкге къарайбыз:
Жаныбызгъа
От жетерин
Излегенча!..
Биз,
Жангыра,
жанабыз!

11.07.80 ж.

ТАУЛУ АТЛА

Атла, атла,
Таулу атла:
Отлай, отлай,
Ариу атлай,
Жана — отлай!

Атла, атла,
Талай атла:
Отлай, отлай,
Къалай атлай?!
Тала — отлай!

Ат атата,
Елюм тата,
Кюнлей ата,
Уча атла,
Таулу атла,
Къарча атла!

26.02.89 ж.

ЖИГЕР ЖЕЛЧИК

Желни
Женгил кьолларына
Юйле алалгъаны;
Кюн узуну
Сыбызгъыладача
согъалгъаны;

Элни орамында —
Къууанч жырла
Къоялгъаны;
Жерни,
Тыпыр ташны да
Жылыуун татдыргъаны;
Къалыубаладан
бери да
Тирмен тартдыргъаны;
Ашыкъ-бушукъ
манга да
Назмучукъ жаздыргъаны!..

Желни
Женгил кьолларына
Юйле алалгъаны;
Ингир ала,
Айлангандан,
Ишден талчыгъаны:
Арыгъандан, жукълап —
Бу сёзледе къалалгъаны:
Сен бусагъатчыкъда
Окъугъанны
Ол жазалгъаны...

2.03.89 ж.

КЪАРТНЫ ТИЛЕГИ

Сыйлы —
Сыйсыз этмез
Къартын:
Къар, тын;
Жел,
Болчу акъыртын:
Кёргюзт
Сууукълукъну
артын:
Базарда —
Къайтмай
къатын!..
Къар, тын;
Жел,
Болчу а-къыр-тын!..

19.01.94 ж.

АХЫР АУУШ

Мында — уулуш,
Анда — уруш,
Жюрек — буруш,
Ёле туруш:
Палах таууш —
Ахыр аууш!..

Кюлгенлеге,
Кюйгенлеге,
Юргенлеге,
Жергенлеге...
Жетер юлюш —
Къабыр мюйюш!..

Алай ала,
Аллайлалла:
Алдай алдан,
Къаргъай арtdан —
Баралалла,
Къабалалла!..

30.12.89 ж.

ЖАЗАМА

Эрттенликни,
Эртте-эртте
Жан тенгликни,
Жюрекликни,
Монг кенгликни,
Эркеликни,
Эркинликни,
Жанкъоз тикни —
Жазама...

8.06.92 ж.

АЗАУДАН КЕЛДИ КЪАР

Атабийланы Юсюнге

Ызымдан,
Азаудан
 келген къар,
Аз-азчыкъ,
Пазычыкъ
 ол чайкъар:
Мен дагъы,
Мындагъы,
 бир балкъар;
Жетсин да,
Келсин да
 терк къыркъар:
Келирме,
Кёрюме,
 бу жай — къар!
Ызымдан,
Азаудан
 жетди къар...

13.11.94 ж.

ЖАУАДЫ ЖАБАЛАКЪ

Жауады,
Жауады жабалакъ:
Жел, жеркле,
Ат жалкъа —
 чыммакъ-акъ!..

Жабалакъ,
Жараулу чабала,
Тёгерекни
Қъар бла
 сабала!..

Жабалакъ,
Жабалакъ, чап, ала —
Тёгерекни
Қъар бла жабала!..
Кел --- берлакъ,
Бар — арлакъ,
 чап, ала!

Жар артын,
Тау аллын
 сабала...

Жауады,
Жауады жабалакъ:
Жел, жеркле,
Ат жалкъа —
 чыммакъ-акъ!..

14.11.94 ж.

КЮН ОЙНАЙ ТАУЛА

Жыйылгъанча
таулула —
Топ ойнайдыла таула:
Кюн бири —
солдан ата,
Бирсиси —
аны тута!..
Жаш-къуш, къарт-къурт
къарата,
Топ ойнай тап
таулула;
Кюн ойнай,
ойнай таула!..

7.10.84 ж.

ХАЛҚЪЫМ БАГЪАТУР

Ашыкъ, кѳрге сал —
Болса чархым сал...

Қъалса жап къабым
Сенде, къабырым...

Учса къанатлым:
Жетмез — минг атлынг...

Миллетим, жаным,
Тау чархха — жаным!

Азма, къуршча тур:
Болма сен къотур!

Жигит багъа тур,
Халкъым — багъатур!

30.08.97 ж.

КЪАТ-КЪАТ ЮЙЛЕ

Таулу ишчиле,
Хар кюн туююле,
Ишге жегиле,
Тёрт-беш бюгюле —
Терле тегюле,
Бу къат-къат юйле —
Жолгъа тюрелле!..
Энди той, кюйле —
Бар суймекликле,
Мында туююле;
Фатар — кюбюрле,
Халкъда суююле...
Къурай юйюрле,
Таба тау эрле,
Бизге тюберле —
Балкъар жигерле!..
Таулу ишчиле,
Хар кюн туююле,
Бу къат-къат юйле —
Жолгъа тюрелле!

31.12.99 ж.

СЕЗ

Созулмакъ,
Бузулмакъ,
Сез гулмак —
Къутулмакъ!..

28.11.2000 ж.

ЖАНЫМЫ ЖАНЫУУ

Гыллыланы Риммагъа

Аны ышарыуу,
жарыуу;
Къатымда, жанымда
барыуу:
Жанны ышаныуу,
жаныуу —
Мени жазыууму —
къарыуу!..
Энди болмаз
ангны арыуу!

16.04.2001 ж.

АНА

Тобукълана,
Баш ийип;
Тыпырлана,
Ийилли,
Таулу Ана!..
Тау Ана —
Намазлана,
Къуранлана:
Тау — Уллана —
Таулулана —
Жанча жана!!

8.03.98 ж.

ЖЮЗЮМЛЕ

Тюзде ёсюле,
Тауда кюселе,
Токъ ёшюплюле,
Ариу сюзюле,
Асыл сёзлюле,
Бир тап юзюмле —
Бишген жюзюмле,
Бишген жюзюмле —
Жарыкъ сезимле!..

21.11.97 ж.

Қыан жугъу,
Палах жаудура:
Емюрле —
 такъыйкъала,

Такъырлыкъ,
Қытылыкъ!..
Тюз
Буз жауунлай,
Тегерек тепсеуде,
Жерни сопакълай;
Бош бузлача —
 башла,

Адам башла!..
Башлармы инсан,
Жангыдан жана,
Жарыкъдан
 къана?..

О, къана,
 арчулукъ!

Санга да жолла
Қылычла,
 сюнгюле

Бурунларында абына,
Сюркеле..
От жанады,
Қыандан
 къана...

Қеп къаты
От къагды,
Бек къаты, —
Минг жылны —
Жник жолну, —
От жанады,
Қыандан
 къана:

Кел, къатыл,
Қыобарал,
Қыолгъа ал,
Қыараял..
Толкъунланады
 долай,
Толкъунланады алай,

Тюз сабий
 бешиклей,
Тюз Тейри эшиклей,
Ачыла-жабыла,
Тебиретилгенлей!..

Ол долай а,
Май долай
 угъай —
Шибиля долай...
Къайры ашыгъыргъа,
Къачаннга

 къачаргъа —
Къалай жашаргъа,
Ачыргъа,
Апчыргъа?!
О, Черек,

 сен таугъа,
Къаягъа,
Бузлагъа
Ёнюнгю эт саугъа —
Аламны солууун

 алала,
Жарыкълыкъда къалала...
О, жарлы таулула,
Къабыла кюнюгюз,
Къара кюнледе —
Туудугъуз,
Турдугъуз!..

Шукур, шукур,
Жер-Суу-Анагъа,
Бугъалгъан ташагъа —
Табийгъат
Тамычычыкълагъа!..
Ёлюм, ёлюм

 кёрдюнг —
Кёрледен толтура
 жерни,

Файгъамбар тёрледен:
Минг жылны —
Чуусуз эталдынг
 халкъны,
Алалдынг жасакъгъа —

Къан хакъны,
Жан хакъны!..
Тейриле,
Аллахла,
Бир бирлерин
 соя,
Жерни инсансыз
 : кьойдула;
Болдула кёплюкleri
 бла —

Сансыз,
Сыйсыз,
Ыспассыз,
Иймансыз!..
От жанады,
Къандан
 къана...

Кёп къаты
От къатды,
Бек къаты,—
Минг жылны —
Жинк жолну,—
От жанады,
Къандан

 къана:

Кел, къатыл,
Къобарал,
Къолгъа ал,
Къараял..
Къудурет жаратды,
Черек бойнунда,
Къып-къызыл
 къойнунда,

Жырчысын:
— Кюй айтсын,—
 дегенча,—

— Сарынсын!..
Камлансын,—
 дегенча,—

Жыр бла —
Къамалансын
(Хар болгъан
Халкъ жыргъа,

Хакъ эди —
Жан салгъа.
Къобузда жаны
Согъулду: аны
Кёре жанганын —
Шулпулу булут,
Муштухул къууулуп,
Шорхагъа букъду —
Жырчыгъа
бурулуп!..)

— Кёралсын, —
дегенча, —

Кёр алсын!..
Минг-минг халкъ
сыныча —

Минги тау,
Минг-минг халкъ
сыныча,

Хар таулуда жашагъан,
Минг-минг халкъ
сыныча —

Минг-минг тау —
Минги Тау!..

От жанады,
Къандан
къана...

Кёп къаты
От къатды,
Бек къаты, —
Минг жылны —
Жинк жолну, —
От жанады,
Къандан
къана:

Кел, къатыл,
Къобарал,
Къолгъа ал,
Къараял!..
Айгылгъаны —
Жинк ой

жырны:

Тюз жаралы кюнню
жаны —

Кюй-сарынлары
къылланы!..

Къаст этди,
Къаст этди —
Жангыдан
Харс ишлетди:
Юйретди
Тепсеуде теберге,
Буюкъгъан хауада,
Уюгъан жулдузланы —
Къоркъуу жукъудан
уятды...

Тауланы
Деу чархларын
Бурултду —
Жаныуу бла
жангыдан!
Ез нюрюн —
макъамын —

Жерге узатды:
Бирлетди,
Бир тилде
тиллетди,
Тилетди
Шам Кавказны,
Тау тепсеу
тепсерге —

Кюсетди:
Заманны учууун,
Ез ууучунда
туталып,

Жыягъа жыялып,
Къобузун
Жан-лан-ды-рал-ды,
Жа-лын-ды-рал-ды заманны —
Къолларыны,
Къылларыны —
Жесири эталып!..
От жанады,
Къандан
къана...

Кёп къаты
От къатды,

Бек къаты,—
Минг жылны —
Жинк жолну,—
От жанады,
Къандан
къана:
Кел, къатыл,
Къобарал,
Къолгъа ал,
Къараял...
Чайковскийге
тынчыракъ,
Чайковскийге
тынчыракъ,
Анга дери болгъанланы
Ишлери —
сызлыкъланып,
Илхамыны тамырлары —
Төгерекеден
къучакъланып..
Согъулса да алгъа —
Къобузу тынчыракъ,
Бар халкты
болушду:
Къоллашды,
Къорлукълукъ,
Къолайлыкъ..
Солтан-Бег'а
жалан —
Кийимден,
Ашарыкъдан,
Бийликден,
Халкъындан,
Билимден —
Жалан фахмусу —
ахлусу.
Къатында —
Кенгеге саркъгъан —
Череге,
таулары —
Узакълыкъ тузакъда —
Кавказы,
Кавказы...

От жанады,
Къандан
къана...

Кёп къаты
От къатды,
Бек къаты,—
Минг жылны —
Жинк жолну,—
От жанады,
Къандан
къана:

Кел, къатыл,
Қъобарал,
Қъолгъа ал,
Қъараял,
Хорлаял,
Жырлаял!..

1980 бла 2001 жылла

ОТРАР

*Мени бла бирге Янкойну орта
школунда окъугъан тенглериме, нёгер-
лериме жорилайма бу назмуну*

Бу къанинга,
Жалыннга,
Сарыннга —
Қим чыдар,
Қим къарар?..
Болушур —
Жокъ мадар...
Жанады,
Жан алады

Отрар:

От талайды,
От отлайды

Отрарны!..

О, кюйсюз къадар:

Не билим

къадар —

Гунч болун

бара!

Билгенни къара -

Қъара,

Жютю бичакъ

марай,

Қъыра!..

Жанады,

Жан алады

Отрар:

От талайды,

От отлайды

Отрарны!..

Жансыз,

Жансыз къала,

Қъала ангсыз —

Дешт-и-Қъыпчакъ

Къучакъ...

Қылыч — жаза,
Жаза
Қюн бетде,
Елюмню суратын —
Палахны
сур атын!..

От кыя,
От жыя —
Қыачаргъа,
Учаргъа кюрешгенлени
Қыанатларын,
Чархларын,
Жанларын...
Қырдык да

къара,
Қюнюм да
къара —

Қыап, къап, къап,
Қыап-къара...
От талайды,
От отлайды

Отрарны:
О, кюйсюз
къадар,

Не билим
къадар —
Гунч болуп бара!
Билгенни къара —
Қъара,
Жютю бичакъ
марай,

Қыра!..
Ненча Шекспир,
Ненча Спиноза?!
Қыал,
биринг бир!..

Бизни —
окъ оза,
Бизге,
окъ — жаза!..

Бу къаннга,
Жалыннга,
Сарыннга —

Қим чыдар,
Қим к̄арар?!
Жокъ болушур —
Мадар!..
От талайды,
От отлайды
Отрарны:
О, к̄ара к̄адар!
Кюн, тыхсый,
батар...
Ол дагъы атар —
Атармы,
Отрар?!

1980 бла 2001 жылла

«Машаллалыкъ!»

Чархда —
тамашалыкъ;
Къайда,
Къайда —
къарыулулукъ,
Учун барыулулукъ,
Жаш, от
мараулулукъ;
Къайда,
Къайда —
токъ улуулукъ,
Къудурет Уллулукъ?!
Бёрю улуду,
Ач бёрю,
Къарт бёрю...
Озгъан,
Озгъан
эски заман —
Ала эсин:
Жетген маралны —
Жетгени...
Кесгени...
Кесини —
къаба,
Къаба эсин...
Этден
тойгъаны —
Бир бут
къойгъаны...
Ол бош —
къалгъаны...
Нечик,
Нечик
ачы улуду,
Ач бёрю,
Къарт бёрю,
Ол бутну
тюшюре эсине,
Дууа этгенча
кеси кесине —
Къалай,
Нечик ачы!..

Заман,
О, заман,
Бу жанны къртайтхан,
Пелиуан чархланы —
Жёге агъачха

ушатхан,

Жаман —
Заман!..
Эргтен ала

сюрюучю,

Къууалай сюрюююн,
Тюбеди —
Бёрю жазыкыгъа:
Къурт, къушлукъ

азыкыгъа...

Кючсюндю,
Кючсюндю

сюрюучю,

Кёп кьоюн,
Кёп кьоюн
Мараса, урласа,
Утса да

бу бёрю —

Кючсюндю,
Кючсюндю

кёз-къаш

Сюрте, сюрюучю..

Бюгюн

башха къолда,

Элден кенгде —

жолда,

Къаплана жерге,
Арала кёкге,
Болушлукъ тилей
Аллахдан —
Ол къутултурча
Бар палахдан;
Улуй-улуй

ачы,

Еле болур

башха бёрю —

Ач бѣрю,
Жаш бѣрю!..
Башха кьолда,
Бюгюн —
Башха бѣрю!..

ТУУЧУ, ТАУ ЖУРТ АЛЛАХЫ!

*Энейланы Мухамматха бла!
Алийланы Умарга*

Туучу,
Тау журт аллахы:
Къуучу —
Бар палахланы,
Бурчу —
Ал да къаламны,
Къурчу —
Алан аламны,
Буучу —
Бизге харамны!
Туучу,
Тау журт аллахы!..

26.06.2001 ж.

Жашла, жаныу

ЖАШЛА, ЖАНЫУ

Къулийланы Даниялгъа

Тёр жердеди тамата;
Тёппеси кюн къамата;
Лакъырда, оюн ата,
Уянса ол — танг ата!

Жарыкълыкъ бере, жарыу,
Хар кимге керек жаныу!
Чал болмазча жагъыныу —
Жашла, хэй, жаныу, жаныу!..

Ташчыкъла тикде жюзе,
Чалгъыны жолун юзе:
Чалгъысы сынып Гюзей,
Чалыргъа бир бек кюсей...

Жокъ бизде арыу-талыу,
Нёгерден артха къалыу!
Кёпдю жашлада къарыу,
Чархлада — алгъа барыу!

Ай, айран, залим айран:
Биз ансыз бола хайран!
Тау бичен, гелеу бичен:
Иш да тынч — айран ичсенг!..

Тёр жердеди тамата;
Тёппеси кюн къамата;
Лакъырда, оюн ата,
Уянса ол — танг ата!

24.07.92 ж.

БАЛАМ

Залим чакъдынг —
Отчукъ жакъдынг
Черек тарда,
Чаллыкъ кырда:
Балам, балам —
Жашил къалам!..

Қъалай чыкъдынг,
Неге чакъдынг,
Не акъылда —
Ёсдюнг кырда?
Балам, балам —
Жашил къалам!..

Ингир чакъда,
Кесди чыкъда,
Чалгъы, хаман —
Иши аман..
Балам, балам —
Жашил къалам!..

Эмен, кертме,
Тюртю, элме —
Шошайышып,
Шум кърлашып:
Балам, балам —
Жашил къалам!..

Сенден, терек,
Тилеу керек:
Кеч, сен аны —
Жалдат къанны:
Балам, балам —
Жашил къалам!..

Залим чакъдынг —
Отчукъ жакъдынг,
Черек тарда,
Чаллыкъ къырда:
Балам, балам —
Жашил къалам!..

03.08.81 бла 20.07.95

ЧАЛГЪЫЧЫЛАГЪА

Къарындашларыма

Чал!
Чал, чалгъычым,
Чал!
Чал болсанг да —
Чалырча,
Чал,
Чал!..
Чал, чалгъычым,
Чал.
Танг атхынчы
Чалгъычы,
Уятады чалгъысын:
Чал, чал,
Чалгъычыгъым,
Чал!..
Чыкъ!
Чыкъ тюшгенди —
Чыкъ!
Ой, хомухла,
Чыгъыгъыз —
Чыкъ!..
Бу жатыуну
Къоюгъуз,
Чыкъ кеггинчи
Чалыгъыз:
Чыкъ,
Чыкъ тюшгенди —
Чыкъ!..
Ой, хомухла,
Къобугъуз,
Бу жатыуну
Къоюгъуз
(Ийнекле,
Къоюгъуз
Ёнгюрдей,

Макъыра...)
Чыкъ!
Чыкъ тюшгенди —
Чыкъ!..
Дурула,
Бурула,
Агъадыла,
Чалгъыгъа
Тагъыла,
Къачаргъа
Ашыгъа —
Тарыгъа!..
Чал!
Чал, чалгъычым,
Чал!
Чал болгъунчу
Чал, чал..
Чал болсанг да —
Чалырча, чал!
Чал, чалгъычым,
Чал!..

КЕЛСЕ «ТУР-ТУР»

Ашыкъ-бушукъ келсе «тур-тур» —
Онг жокъ, турмай, жатып турур.

Эс, ой бийлеп жукъу къучакъ:
Къыйын бу такъыйкъа, бу чакъ.

Мыйынг тилей: унутургъа —
Чалгъы ишни къурутургъа!..

Танг кесекчик шош жукъларгъа:
Эсинг кете узакълагъа;

Кѣл жагъада ыз ызларгъа,
Юзmez тебе къучакъларгъа;

Назму айта тенг къызлагъа,
Ойнай-кюле — бек къызаргъа!..

Келсе ашыкъ-бушукъ «тур-тур»,
Жокъ онг, турмай, жатып турур!

6.02.99 ж.

ЧАЛГЫДА

«Тур-тур» келсе,
хайт де,

Къач солуудан:
Болмаз хайыр да —
Жатып туруудан!..
Ишге жан ата —
Аяз жукъудан:
Аяз айырыр
жукъу жугъудан!
«Тур-тур» келсе,
хайт де,

Къач —
Къач солуудан!

22.07.95 ж.

ЖОРГЪАЛАЙДЫ ШУЛПУ

Жоргъалайды шулпу

Шургулу:

Кѣлчюкле —

Болгъанча ургулу...

Биченчиден кълса

Бир жугъу,

Къоркъмаз —

Болса да

угу-жугу,

Къачмаз чалгъыдан

Тау урлугъу!..

Жоргъалайды шулпу

Шургулу:

Хар ханс

Жауун бюрчек

Жугъулу!

21.08.79 ж.

ТОЛАН

Дыркыылада,
Чынгыл тикде:
Зурнуклача,
Чайкыала желде,
Учадыла,
Баш Бедикде,—
Дуруладан
Юзмелт тите,—
Тау,
Хур кызыла,
Бир бийикде,
Тюз булутла
Тенглигинде —
Бийчеликде!..
Дыркыылада,
Чынгыл тикде,
Биченликде!

2.03.99 ж.

ЧАЛА АТАЛАЙ

Кюн чыгышдан,
Тау ныгышдан,
Жарыйды сагыш,
Чагдады алгыш.

Сёзле сезиле,
Кёзле оюзюле,
Умутча булут,
Сезимча — уллуд.

Чала аталай,
Тала да талай,
Жашадым талай —
Мен жылны алай.

Болгъанма саусуз —
Чала аяусуз:
Ишлей аталай,
Тала да — талай!..

30.10.89 ж.

ЖАУУН ТЕПСЕИ

Хаджиланы Даниялгъа

Доюн туююлдю
Ашыбыз...
Элекчады
Шалашыбыз:
Элей жауун
Юсюбюзге;
Тепсей жауун,
Аякъ бюге,
Бар кийимбизде...
Ёрге
Сакъ аралгъан
Кёзюбюзде,
Айта тургъан
Сёзюбюзде...
Доюн туююлдю
Ашыбыз,
Элекчады
Шалашыбыз,
Къургъакъ жерге —
Талашыбыз!..

1.03.99 ж.

СУУЧУКЪ АКЪАЙ

О-ха-хай,
Суучукъ Акъай!
Тёзалдым былай
Къалай,
Юзалдым талай
Алай,
Кюнлени мен
Сенсизлей,
Узакъда
Бир тенгсизлей?!

О-ха-хай,
Суучукъ Акъай!
Бнягы
Жарыкъ жырлай,
Секире
Ташдан-ташха,
Болуша сапха,
Лчха –
Бийикден эн,
Учханлай,
Элгендир терк —
Къучакълай!

О-ха-хай,
Суучукъ Акъай!
Ай, сууда,
Тюз ыргъакълай,
Чабакъла да
Тутханлай...
О-ха-хай,
Суучукъ Акъай!
Хайда, тенгим,
Къал жукълай,
Тюшонгде
Мени жокълай!..
О-ха-хай,
Суучукъ Акъай!

3.12.95 ж.

ЭСИМ ЮЙДЕ

Ишге терен баталмайма:
Эсим юйде — къайталмайма,
Жыйын къююп — кеталмайма,
Биченликни — аталмайма.

Анам этген боза мында —
Дуру, гебен арасында:
Андан ичсем — къаналмайма,
Тансыгъымы алалмайма.

Юйден кенгде къалалмайма,
Кесиме жер табалмайма...
Батап, гебен хапарлаша;
Жыйын бла лахорлаша...

Ишге терен баталмайма:
Эсим юйде — къайталмайма,
Жыйын къююп — кеталмайма,
Биченликни — аталмайма.

8.08.88 ж.

ҚЪАЯ БУРУН ЧЮЧКЮРДЮ

Қъая бурун
 чючкюрдю:
Аман-Қъол
 бетин сюртдю,
Чаты-Башы
 аякъ кѣтюрдю,—
Билмей чаллыкъ
 къулакъгъа —
Къулакъ салгъаным ючюн,—
Манга кѣргюзтдю
 кючюн!..

Қъая бурун
Чючкюрдю:
Чаллыкъ бет а
 бетин —
Чалгъы бла
 сюртдю,
 сюртдю,
 сюртдю...

8.08.99 ж.

ТИК ЖАЛПАКЪ

Жай. Чилле.
Жаханнм —
Тик жалпакъ.
Жут саскы къабырдан
Толгъанды
Кёлегим,
Шалбарым,
Акъ къалпакъ!..
Хужурукъ чаллыкъ —
Онг алгъанды:
Мажюсю обада, —
ёреме, —

Сын ташха
Мен ушан
кёреме!

Жай. Чилле.
Жаханнм —
Тик жалпакъ!..

25.07.81 ж.

112

Сени, къурт —
той!..

Адам —
ишлей,

Сен а —
тишлей!!

17.09.87 ж.

ҚЪАЧХЫНЧЫ ЖЫЙЫН

Отда хаппа-хазыр таба:
Бу аштапар жыйын чаба,
Ашыкъ-бушукъ, излей чабакъ,
Ары — Хары черек таба...
Ёребизге бола оба —
Минг-минг саскы ачы къаба!..

Чабып барабыз тутаргъа
Чабакъ — хазырбыз жутаргъа!
Саскы тыйып бизни таргъа,
Тап, кюрешеди «ашаргъа»...
Борбай да тутмай къачаргъа,
Азчыкъ къалгъанча жашаргъа...

Батыр Дада, чыгъа алгъа:
— Ушап къалгъанбыз биз малгъа,
Жарармы да мында къалгъа —
Жыйын тюшюп къанлы жалгъа?..
Мени сёзюм жашха, чалгъа —
Бирден, уруп, юйге баргъа!..

Чалгъычыла бир бек апчып,
Саскы, ургъуй къуршоу чачып,
Барабыз биз юйге къачып...
Болгъаныбыз кёбюп, ачып,—
Къачыуулгъа тёре ачып!..
Минг-минг саскы къаба ачы...
Минг-минг саскы къаба ачы...

24.07.95 ж.

ДУРУЛА — КЮНЛЮМДЕ

Дурула — кюнлюмде,
Бу кюннге кюлюмде:
Ала кеф болгъанча,
Жерде аунагъанча;
Бир бирге къысыла,
Батаннга басыла;
Гебеннге барырча,
Мал кёзю жарырча!..

30.07.82 ж.

▼

САКЪ ЖАУУН ЖЕТДИ

Сакъ жауун,
жауум, жетди —
Дырынчыланы жекди:
Ёз кьондан
узакълада,
Балчыкъда учхалата,
Терк сюрдю
балаганнга,
Къарамай арыгъаннга...
Бу къачда
къачхынчылыкъ,—
Эндиги чалгычылыкъ,—
Унутдурурча
жетер,
Таулуну дагъы жегер!..

26.07.82 ж.

ТЕРГЕЙ, САНАЙ БАРСАМ

Тергей,
санай барсам,
Чалгъы, къапдынг —
жыйсам —

Эки жылны тамам
(Нечик сейир
адам
Болур эди ол танг
Ата, чинг ал,
къайдам,
Дуру уугъа чыкъгъан,
Чалгъы тишеп
баргъан!..)

Тергей,
санай барсам,
Чалгъы, къапдынг —
жыйсам —
Эки жылны тамам...

27.07.82 ж.

БЕДИК

Биченнге, Бедик,
Биз санга келдик:
Бек кёп ийилдик,
Кенг-кенг керилдик!
Эл сайлай билдик,
Ёз журтлай суюдук —
Бир сени, Бедик!

22.04.2001 ж.

Боракъчыкъ

ЧАПХЫЧДЫ АТЧЫГЪЫМ

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ.
Учхан чыпчыкъчыкъча,
Қъачхан маралчыкъча —
Чапхычды атчыгъым,
Чапхычды атчыгъым!

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ.
Инчке туякъчыкъла,
Чача эрттен чыкъла —
Чапхычды атчыгъым,
Чапхычды атчыгъым!

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ.
Алтынча налчыкъла,
Себе жулдузчукъла —
Чапхычды атчыгъым,
Чапхычды атчыгъым!

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ.
Уллу гумулжукча,
Гитче гылыучукъча —
Чапхычды атчыгъым,
Чапхычды атчыгъым!

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ.
Арыта жолчукъну.
Жарыта къолчукъну —
Чапхычды атчыгъым,
Чапхычды атчыгъым!

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ..
Кюмюш жүгенчиги,
Қийиз иерчиги —
Чапхычды атчыгъым,
Тал чыбыкъ атчыгъым!
Тал чыбыкъ атчыгъым!..

Чакъ-чукъ, чакъ-чукъ, чакъ-чукъ..

1995 ж.

ТУТ

Отчукъла жакъды,
Тут:
Алчы сен —
Къолда тут..
Эрленчик,
Болчу
Жут:
Тутчукъну,
Мачы,
Жут!..
Отчукъла жакъды,
Тут!

5.05.96 ж.

ТУРМА

Ашай турма,
Менлей турма:
Улутурма,
Къутуртурма,
Къуртурма —
Менлей турма,
Ашай турма!

2.02.99 ж.

КЪАРЫЛГЪАЧЛА

Къагъылгъачла,
Тагъылгъачла,
Аралгъачла,
Таралгъачла,
Тары чачла —
Бары ачла,
Къарылгъачла!..

28.05.95 ж.

ЗЫКЪЫ ЖАНЧЫКЪ

Къайдан да чыкъдыла,
Кюндюзгю зыкъыла,
Бу къадар тюклюе?!
Бу жанган чырдыла,
Къып-къызыл от кёзле,
Къап-къара тот безле!..
Къабанлай — тишилиле,
Мюйюзлю — шишилиле,
Гышмылы сыртлыла,
Къантулукъ — жутлула,
Биргелеи чапдыла!..
Ма-ма-ма!.. Жыкъдыла —
Эшикни жапдыла!

28.06.80 ж.

ЧАПХЫЧ ТОПЧУКЪ

Чапхыч топчукъ,
Эрлен,
Манга къарай —
Серлен!..
Не бол жигит —
Эрлен!

31.05.97 ж.

ЭРЛЕНЛЕ

Эрленле
 чабыша,
Терекге жабыша,
Бир бирге
 къараша,
Сууукъдан къабыша!..

4.04.94 ж.

ГУМУЛЖУКЧУКЪ

Бу гумулжукчукъ,
Азчыкъ жугъурчукъ,
Гумулу жукъчукъ,
Ургулу жухчукъ —
Угу-жугучукъ...
Бу гумулжукчукъ,
Гуму жууукъчукъ!

31.05.97 ж.

ТИЛЕК

Жауун, жауун,
Жау, жауун:
Гюллю жауун,
Сакъ жауун!..
Кёкню жерге —
Сыкъ жауун;
Жерден ёрге —
Ал ауун!..
Сабий ичген
Ырдауун,
Акъсай келген
Къарт гургун —
Аланы да
Ал дауун..
Кери кетсин —
Алдауунг,
Бери жетсин —
Жарауунг!..
Жауун, жауун,
Жау, жауун;
Жарыкъ жауун,
Сакъ жауун!..
Жауун, жауун,
Жау, жауун:
Тирлик жауун,
Жыр жауун!..

6.05.80 ж.

ЖАУДУ ЖАУУН

Жауду
 жауун,
Гюллю жауун,
Гюл жауун!..
Акьсакъ
 гургун,
Кёз уугъун,
Кесинг
 жууун —
Къуу, къуугъун:
Бери
 жетсин,
Жухчугъун,
Келип
 жуусун —
Жууугъунг;
Ууурт
 уусун —
Урлугъунг!..
Жауду
 жауун,
Гюллю жауун,
Гюл жауун...

13.03.83 ж.

ТАУ ЖЫРЧЫКЪ

Айшакагъа

Жырладыла
Жырчыкъларын
тауча:
Таучукъла да,
Тауланчыкъча
тауча;
Чыпчыкъла да,
Таучукълача,
тауча;
Макъачыкъ да,
Чыпчыкълача,
тауча;
Тауукъчукъ да,
Макъачыкъча,
тауча;
Гюлчюкле да,
Тауукъчукъча,
тауча;
Кючюкчюк да,
Гюлчюклеча,
тауча;
Киштикчик да,
Кючюкчюкча,
тауча;
Жауунчукъ да,
Киштикчикча,
тауча;
Жырчыкъла да,
Жауунчукъча,
тауча!..

27.12.85 ж.

ТОПЧУКЪ

Фаризагъа

Доп-допчукъ,
Токъ топчукъ,
Жолгъа чыкъ —
Жоргъачыкъ:
Терк барчы,
Жыр алчы —
Жырлачы,
Доп-допчукъ,
Токъ топчукъ!

Бу — балчы,
Ма — малчы,
Ол — алчы
Қъалашчы!
Қим — башчы,
Қим — ташчы,
Доп-допчукъ,
Токъ топчукъ!

Доп-допчукъ,
Токъ топчукъ,
Жырчычыкъ —
Жорт, че, чыкъ:
Танг — чыпчыкъ,
Жол — чыкъчыкъ;

Жолгъа чыкъ —
Жоргъачыкъ,
Доп-допчукъ,
Токъ топчукъ!..
Доп-допчукъ,
Токъ топчукъ!..

26.02.87 ж.

МЕТЕКЕ

Кюнчюк да
Абына:
Бар таучукъ
Қъабына!..
Метеке —
Қъабына
Баралмай
Табына,
Шыбыртсыз,
Табына!
Кюнчюк да
Абына:
Бар таучукъ
Қъабына!..

12.05.94 ж.

БОЙНАКЪ

Арбаз, арба,
Сынжыр, «курка» —
Ким да келир
Бери кьоркъя.
Ташла, кырдык,
Къабакъ, жипи —
Итчик суйген
Хуна жепи:
Майна — орам
Толу «малдан»,
Билим алырча —
Къыралдан!!..

19.07.95 ж.

ХЫПЫАР ЖАЗЧЫКЪ

Хыпыар жазчыкъ —
Бек сиркиу жашчыкъ,
Юфгюре азчыкъ —
Къурду аязчыкъ!..

13.08.98 ж.

КЪАРТ КЪАР БАБА

Саба, саба,
Журтну къаба,
Жерни жаба —
Къарт къар баба!

30.12.89 ж.

КЮН ТЕПСЕЙДИ

Кюн тепсейди
Суучукъда,
Къызчыкъ бла
Жуууна...
Кёк талада
Буучукъ да,
Алагъа
Бек жъууана,
Аулакчыкъда
Жубана...
Кюн арып
Булутчукъда,
Ол теке
Къалкъыучукъда!

3.08.92 ж.

КЪАРАМА

Къарама —
Къарама,
Къаргъама —
Къаргъама,
Жалынма —
Жалынма,
Жаныма —
Жаныма!..

14.04.79 ж.

ЭКСПРОМТ

(К ъ а л а м б у р)

Элбуздукъгъа

Къол жуудукъ:
Бошуна
Булжудукъ,
Шошуна
Эл оздукъ,
Буз бир жукъ,
Элбуздукъ!..

Къарачай
26.09.98 жс.

Сюргюнчю

СИОРГИОНЧИО

Арыгъан, къуругъан
Санлада,
Тохтаусуз сюркеле
Къумлада,—
Сюргюнчю сюекле
Жоллада,—
Кавказгъа бир жéтер
Муратда!..

1.01.99 ж.

ЖАХАНИМ ТАТХАНЛА

Жерде да
Жаханым татханла:
Қабырсыз,
Қебинсіз
 кәалгәанла!..
Сизни
Жокъ этдиле
 жут «ханла»,
Адамланы
Саулай жутханла!..

8.03.94 ж.

ҚЪУЛА ТЮЗЛЕ

Сууукъ желли
Кюзле,
Қъумлу
Қъула тюзле,
Сизде ёле —
Тюзле!..

8.03.95 ж.

ҚЪАРТНЫ ШЫБЫРДАУУ

Мен кетейим,
Жетейим ары;
Туралмайма сюргюнде —
Арып,
Бу эки жауурум
Асыры
Жауун излей,
Мындан къачыра:
Жетсем,
Кавказия жашырыр!
Мен кетейим,
Кетейим ары —
Сүйген журтум,
Тауларым
жары!!

15.10.95 ж.

Ш

БУ СУУ

Кюйгенлени
Кёз жашларындан
толгъанчады,

Бу суу —
Ёресине бушуу!..

Къалгъанланы
Шургулу,
жилямукъларынданчады,

Бу суу —
Ёресине бушуу!..

Кетгенлени
Ёлген тюшлерине
къарагъанчады,

Бу суу —
Ёресине бушуу!..

8.03.82 ж.

АУУЗУМ ДА ЮЗМЕЗДЕН ТОЛГЪАНЧА

Ауузум да
Юзmezден толгъанча,
Бу хужу тил а —
Буштукъ болгъанча:
Бир дууа да
Келмейди эсима —
Жаназы этерча,
Шо кесима...
Ючюле, бошала
Халкъ асламы...
Кеч,
Дууасыз къатдым —
Дин-Исламы!..

8.03.94 ж.

ЁРЕЛЕ ЁЛЮРЛЕ

Кючменланы Ачанна

Жылыусуз, къабынсыз
Батхан ыйыхла;
Кебинсиз, къабырсыз
Къатхан шыйыхла...

Ким — алгъа атыла,
Ким — къаргъа батыла!..
Ненча журт —
Бизге жут:
Аямай —
Ал да жут!..

Ёреле, ---
Ёлюрле, —
Таулулукъ кёллюле!
Ёргеге ёрлерле:
Кир,
Мискин жёбеле...

10.03.94 эс.

КАВКАЗИЯ

Кавказия,
Кавказия —
Узакъ!..
Ах, Азия,
Ах, Азия —
Тузакъ!..

Къапхандыла,
Жыгъа, окъла:
Къатхандыла —
Къагъанакъла!..

Кавказия,
Кавказия —
Узакъ!..
Ах, Азия,
Ах, Азия —
Тузакъ!..

11.03.94 ж.

ҚЪАРГЪЫШЧЫ

Бу аман къаргъады,
Елетле булгъады,
Эллеге быргъады..
Адамын, къаргъасын —
Елтюрдю барысын,
Болдула бары — сын!..
Басхычха жабыша,
Қъаргъышчы чабыша,
Сууукъдан къабыша,
Елюмден да шаша...

15.12.98 ж.

КЕЧГЮНЧЮ ЖЫР

Сазы ойнай,
Саз ойнай;
Жазы кьайнай,
Жол сарнай,
Жырды талай
Ол жерни...
Жырды талай
Ол жерни...

Кюнле — айлай,
Терк ёсе,
Сазы ойнай,
Сёз кесе,
Саркъды алай
Ол жерни...
Саркъды алай
Ол жерни...

Къышда суулай —
Жан бузлай,
Кийик жанлай —
Къан ызлай,
Ёлдю къаллай
Бир жерде!..
Ёлдю къаллай
Бир жерде!..

Сазы ойнай,
Саз ойнай;
Жанын кьыйнай,
Жол сарнай,
Къалды талай
Ол жерде;
Къалды талай
Ол жерде!..

8.03.81 ж.

Сау кзал, Байкал

БАЙКАЛ

Байкал —
Деу пластинкалай,
Деу пластинкалай —
Байкал:
Къуру
 бурулгъанлай,
 къурулгъанлай;
Тёп-тёгерек,
Тёп-тёгерек
 айланганлай!..
Патефон ийнелей,
Патефон ийнелей
Жеринде тохтагъанлай —
Жырлагъанлай,
 тепсегенлей —
Кемебиз!..
Бурулгъанлай
Байкал тенгизибиз!..
Анда,
Узакъда,
Баргузин таула:
Тёгерек тепсеуде
 ала —
Таулула!..
Кавказ тауладан
 кенгде сиз —
Ёксюз, керексиз!..
Сау кзал, шам
 тенгизибиз —
Байкал тенгизибиз!
Деу пластинкалай,
Деу пластинкалай —

Къуру бурулгъанлай,
Къурулгъанлай,
Айланганлай

тенгиз!..

Патефон ийнелей,
Патефон ийнелей —
Жеринде тохтагъанлай,
Жырлагъанлай,
Тепсегенлей

кемебиз!..

ЭЛБРУСНУ БАЙКАЛДА ДА КЁРДЮМ

Элбрус,
Сени
Женгил кьанатларынгы —
Байкалда да
кёрдюм;

Назыда,
Къайында,
Къайыкъда да
сездим!..

Бизни
Жуунургъа чакъыра,
Акъырын
Жюзюп барадыла
таула;
Жукъугъа алданган сууну —
Деу,
Толкъунлу тюшлерича —
Таула!..
Къалай къалтырайдыла
таула,
Женгил чапыракълача,
желде...

Алай,
Бийик булутлай,
Жюзедиле седирей,
Кюнню
Батыш отунда
жана,
Байкалны
Сууукъ сууун
жылыта...

Элбрус!
Сени женгил,
Акъ кьанатларынгы —
Байкал
Жагъада да
кёрдюм!..

КИЧЕРА

Назыла,
Назымны назмуларыча,
Тау төппеледе
 тепсей —
Женгил желде!..
Къарайдыла таулулагъа,
Ала бери жеталгъанларына
 сейирсингенча;

Тауча сөлеше
 эрттеден билгенлерине —
Къууана,
Ийиледиле энишге!..
Ашыкъгъанча —
Бизни къучакъларгъа,
Сейирлик жырла
 жырлагъанча;
Излегенча —
Эжиу этерибизни
 бизден!..

Назыла —
Кичера тийресинде,
Бизден
Нени эсе да
 кечерибизни тилегенча,
Сюеледиле жаныбызда —
Шургулу шуулдай!..
Назыла,
Назымны назмуларыча,
Тепсейдиле
 женгил желде —
Биздеча,
Кичера тийресинде!..

КЪАЙЫННГА ТАЯНЫП

Къайыннга таянып,
Къалай эсе да,
Агуман болуп
 турама...
Кёкде жулдузла
 хазыр жауаргъа,
Төгереке тереке
 желде —
Мен мас
 болгъандача,
Чайкъала:
Бийикде ай,
 шош учууда —
Журун сакълагъан
 уучуча;
Жангы туугъан ай,
 къайыкчыкъча —
Булутлада къалтырай!..

ЫЗЫМДАН КЕЛДИ

Жюрюген
жерлериме —
Ызымдан келдиле
Тауларым,
Халкым!
Хар шуёхумда
кьалды,
Мени излей —
Балкьарым!

1981 ж.

Жыл ызла

«СЕНИМЕ!» — СЕН ДЕСЕНГ

«Сениме!» — сен десенг,
Кюле-кюле келсенг,
Манга бир эс бёлсенг —
Жаннет бердинг — бил сен,
«Сениме!» — сен десенг.

«Сениме!» — сен десенг,
Атынг болса кёгюм,
Толса сенден кёлюм —
Кери кетер ёлюм,
«Сениме!» — сен десенг.

«Сениме!» — сен десенг,
Чагъар кышда агъач,
Жюрек да — къарылгъач,
Жашау — манга къууанч,
«Сениме!» — сен десенг.

«Сениме!» — сен десенг,
Хар ким жырлай жерде,
Сабий ёсе тёрде,
Жаным, кюнлей — ёрде,
«Сениме!» — сен десенг.

«Сениме!» — сен десенг,
Кюле-кюле келсенг,
Манга бир эс бёлсенг —
Жаннет бердинг — бил сен,
«Сениме!» — сен десенг...

1995 ж.

СУРАТ КЁРДЮМ

Сурат кёрдюм — суратда:
Ою — асыл муратда,
Эси — жарыкъ къууатда,
Бир жур — мёлек сыфатда!

Жарлы жаным къабынды,
Ангым аман абынды,
Ансыз жүрек къабылды...
Тейри эшиги жабылды.

20.02.99 ж.

ТЮШ

Болгъанды
Тюш:
Кёргенча
Тюш,
Сүйген жаным,
Эге сен
Тюш!

10.09.97 ж.

КЪАЙЫКЪ

Кѣл кенглигинде
Къайыкъ
Чайкъалгъанлай,
Кѣл кенгдиргенлей,
Бизге
Чайпалгъанлай,
Мас да — ма алай,—
Къуру
Чочугъанлай!..
Кѣл кенглигинде
Къайыкъ —
Терс баргъанлай!

1.07.2000 ж.

КЕЛЧИ, КЕЛЕЧИ

Келчи, келечи,
Кече:
Бар гюняхланы
Кече..
Кетербиз мындан
Кече,
Бу чакьда,
Тюз бюгече!
Келчи, келечи,
Кече!..

17.07.94 ж.

КЪЫЗ КЮЙЮ

Жарыкъды нечик
Ашхам,
Къайда жоюлдунг,
Ашхым?
Ажашхан,
Шашхан —
Шашхын!..
Жангыдан жанал,
Жаным!
Жет,
Атынг болсун
Чапхын!..
Жарыкъды нечик
Ашхам,
Къайда жоюлдунг,
Ашхым?!

26.07.96 ж.

ТЮШДЮ ЖАЛПАКЪ

Тюшдю кърпакъ —

Тюшдю жалпакъ:

Аппача —

аппа-акъ,

Бу кып-кызыл

Къасмакъ:

Тутханча ол

Жол жанында,

Къол аязында,

Шинжи

жанын да!..

Тюшдю кърпакъ —

Тюшдю жалпакъ:

Аппача —

аппа-акъ,

Бу кып-кызыл

Къасмакъ!

18.12.98 ж.

АШЫҚЪ

Сен ашыкъма,
Мен ашыкъма,
Қьол ачыпма,
Бек ачыкъма...
Бил, ачыпма!

11.01.98 ж.

ҚЪАДАР

Желге къатлан,
Кёкге атлан,
Жерге къаплан!..
Қъадар —
 къаплан:
Жут-жут тутар,
Утар, жутар —
Болур жер тар!

10.10.90 ж.

ЧЫПЧЫКЪЧЫКЪ

Къач.
Эрттен ала.
Чыкъчыкъ.
Жет бери,
Че,
Чыпчыкъчыкъ!
Ал,
Алтын
Чапыракъчыкъ:
Жаз
Назму,
Къанатлычыкъ!..

5.08.97 ж.

ЧАКЪДЫ САКУРА

Чакъды тап
Сакура,
Желчик да
Сакъ ура,
Капол да
Согъула...
Кёрюрча
Сокъурла —
Чакъды тап
Сакура!

28.08.97 ж.

ТЕРЕК КАСЫДА

Тѣп-тѣгерскле —
Терекле,
Ийиле,
Тѣгюле
Тѣгерекге...
Чапракъла —
Тюекле,
Тийгенлей —
Кюллюкле,
Тилей —
Тюйрелликле,
Юйге сюркелликле...
Жоргъалай —
Жортун келликле..
Тѣп-тѣгерскле —
Терекле,
Ийиле,
Тѣгюле —
Тѣгерекге,
Чархлада жаныу
Тиргизликле!..

17.08.97 ж.

ЖАНГЫЗ КЪАЙЫН

Жабелланы Лидагъа

Къая жухда ёксюз къайын,
Анга мында ёсген къыйын!

Къайда аны нёгерлери,
Эгиз-эгиз жёнгерлери?

Ала къачын — узакъ, кенгде,
Журтла бла теппе-тенгде...

Булут бетде, къайын аза,
Жашау кюйюн желде жаза:

— Къая жухда жангыз къайын,
Манга мында ёсген къыйын!..

22.03.99 ж.

ЖАБАЛАКЪ

Мор-къара
Топуракъ,
Сап-сары
Чокъуракъ,
Дум-ала суу,
Къулакъ,
Жап-жашил
Чаныракъ,
Чал тау,
Къая таракъ —
Аппа-акъ,
Аппа-акъ,
Жаз башы
Жабалакъ!

18.03.97 ж.

КЪАЯДАГЪЫ ТЕРЕҚЛЕ

Къаядагъы бу терекле,
Инчке,
Субай — бир бийикле!

Кюннге
Жетген тюз сюнгюлей,
Кюнню тешип да ётгенлей!..
Къаядагъы бу терекле,
Инчке,
Субай — бир кийикле!

7.07.96 ж.

БАТЫШ

Батыш. Къар —
жур къанча,

Бизге
къажыгъанча...

Тау жыйырылгъанча:

Тар —
къан жууургъанча!

Батыш. Къар —
жур къанча,

Бизден
апчыгъанча,

Ууну къаргъагъанча!

14.04.98 ж.

ЖУЛДУЗ ЧАГЪА

Жамилягъа

Биз кечирек
Келсек,
Черек —
Кюмюшлюрек!

Суугъа ийилирек,
Сагъайгъанлай
терек...

Къалай,
саулай,
Толгъан айлай,
Жарыкъды кёк!
Суугъа ийилирек,
Сагъайгъанлай
терек...

Суу къучакъгъа —
Учууунгда,
Жулдуз чагъа —
Ууучунгда!

Суугъа ийилирек,
Сагъайгъанлай
терек:

Жулдуз кёгет
Лига керек!..

17.06.200 ж.

ЖАП-ЖАРЫҚЪ

Жулдузча,
жап-жарыкъ,
Кече саркъгъан
арыкъ:
Менде ол агъарыкъ,
Кёзден да
къарарыкъ!..

4.06.2000 ж.

БАЛ ТЕРЕК

Биягъы сюелдинг къатымда,
Негерлик эте къартлыгъымда.

Сени кѣргениме къууана,
Баллилеринг бла жубана...

Къарамынг гюняхладан тазалай,
Ёс, жаша ёмюрде, тюз алай!

Салам! Салам, жашил акъылман,
Сен болма акъылдан агуман —

Менлай! Бал терек, балли терек,
Сау къал, ишге барыу керек!..

10.06.98 ж.

МЕН ТЕРЕҚ БОЛГЪАНЧА

Нарат, жукъудан
къанып,
кетип баргъанча —
желде!..

Мен да, сейирге
къалып,
терек болгъанча —
жерде!..

8.03.98 ж.

УШБА

Ауушдан —
 ауушха,
Атланды тауушха,
Тауушлукъ тау — Ушба,
Бериле сагъышха!..

04.06.96 ж.

ТЫЗЫЛ

Чумдан
Қъып-къызыл
Тегерек!..
Тызыл,
Ызымдан
Сызыл!

29.08.97 ж.

ТАУ ИЙРЕ

Тау Ийре,
Тау Ийре:
Танг юзмэлт
Ийире,
Қюн тюрсюн
Қийире,
Аз желчик
Тийире —
Жап-жарыкъ
Бар тийире,
Жап-жарыкъ
Бар тийире!..

11.02.98 ж.

ЭТМЕ, ЭТ КЪАУГЪА

Шауаланы Тахирев

Этме,
Эт къаугъа:
Игирек
Саугъа
Бек керек —
Саугъа!
Этме,
Эт къаугъа:
Тюшме,
Тюш аугъа;
Чыкъчы —
Ой Таугъа,
Бол къор —
Сылтаугъа!

7.02.98 ж.

КЪАНАТ ТАУУШ

Къанат таууш:
Кетди аууш,
Кери чаба,
Тарла таба,
Кюнню къаба —
Эшик жаба!
Къанат таууш...

23.01.94 ж.

ШАНТАЛ

Кюн атхан
Чакъда
Кюл, шантал,
Чакъ да
Кюнлюм
Къучакъда!

11.01.98 ж.

ХАР ИИИ САУГЪА

Хар ии саугъа —
Болсун
Саугъа:
Кюнча
жан а —
Жарыкъ жана!..

27.07.97 ж.

ЧАП, ШАПТАЛ

Ау, аууш!
Шаш, тал!..
Чап, чагъып,
Шаптал:
Оз, чабып —
Байтал!
Ау, аууш!..
Шаш, тал!...

22.04.97 ж.

УШАКЪГЪА УШАШ ТАЛ

Ушакъгъа
Ушаш тал,
Аны шыбырдатал:
Шошлукъгъа
Жан атал,
Тизгинде
жукълатал!..
Ушакъгъа
Ушаш тал!

9.05.97 ж.

КЕЛДИ ЭЛПЕК КЕГЕТЛИМ

Келди
Элпек кегетлим,
Алтын,
Жаухар тереклим:
Арбазгъа
Жетди кюзюм,
Кызылууург,—
Жокъ тѣзюм:
Чѣплеменлей
Жюзюм!
Келди
Элпек кегетлим,
Алтын,
Жаухар тереклим!

19.08.97 ж.

ҚЪАР ҚЕТЕР

Бутакъда
Чайкъала,
Бир бутдукъ,
Чаукала...
Қъар кетер,
Жай къала;
Терекде ай —
къала!..

9.01.98 ж.

ШУМ ШАПТАЛЛА

От жагъа,
Суу жагъа...
Шошайышып,
Шум — шапталла!..

10.07.85 ж.

КЕСИЛГЕН ТЕРЕК

Терек ёсе тамырдан,
Тамырдан иче сууну.
Жерни тюбю — такъырдан,
Узатала бууунну!

Ташны теше жолунда,
Къадалын барыуунда,
Тутала ёз къолунда —
Жаз башы жылыуун да.

13.01.71 ж.

БУЛУТЛА

Къызгъылдымла,
Саргъылдымла,
Дум-алала;
Сююзолала,
Созулала,
Алтынлыла;
Титиляла,
Тириляла,
Бурулуша,
Къуулуша!..
Бизден къалай
Тири ала!

27.11.98 ж.

БОРАН

Боран, туруп,
Итча улуп,
Терк къууулуп,
Бизни къуууп,
Артха буруп,
Бурдум къуруп,
Кетди къуруп!..

11.12.89 ж.

БИРИНЧИ ҚЕРЕ БАЛЛИ ЧАҚЪДЫ

Биринчи кере
балли чакъды,
Биринчи кере
сабий чапды:
Балли анга айтды
жырчыкъ —
Қюнню бети
жап-жарыкъчыкъ!
Биринчи кере
балли чакъды:
Сабийчик анга
Бир бек чапды!

10.02.89 ж.

АЙ, СУУГЪА КЪАРАЙ

Ай,
Суугъа къарай,
Къарай,
Къайыннга
 чырмашханлай,
Жукъугъа
 батышханлай,
Тюшюнде —
Чабакъ санай!..
Ай,
Суугъа къарай,
Къарай...

07.07.87 ж.

ПИКАССО

Хар кюню,
Чёплеу башлай:
Ийиле,
Тюйюле,
Бурула,
Бюгюле —
Гетеннге
Къонуп башлай!..

26.03.92 ж.

КЪОЙМАЙ ЖАУУН

Къоймай жауун,
Бирда дауун —
Сер алдауун:
Бир терк ача,
Кёк къадауун...
Къоймай жауун,
Сер алдауун...

5.05.85 ж.

АКЪ-СУУ

Бу суу — акъ.
Кюн — чууакъ.
Бушуу — ууакъ...
Жюр, Суу, акъ!

23.07.95 ж.

ҚҒЫЗЫЛУУУРТ АЙ

Қючюклерини жалай,
Сытылгъан
Ач гатчалай,
Қъая жухла
Сынчыкълай;
Қъарда,
Ызынғы ызлай,
Баргъан —
Қъызылууурт ай!..

8.04.98 ж.

ҚЪАРТ ЁГЮЗ

Барадыла
 сюрюп,
Қъарт ёгюзню тюйюп:
Эт ашаргъа
 сүйюп!..

18.02.99 ж.

ЖЫЛ ЫЗЛА

Жыл ызла —
Жулдузлу,
Жырлай чапхан
Шауданныча,
Женгил учхан
Къауданныча,
Сылай чачынгы:
Ашхамны
Кююш аязында,
Чабакълы суучукъ
Жагъасында!..
Жыл ызла —
Жулдузла!

11.06.81 ж.

БЕШ ДА ТАУ

*Архилох, Вийон, Пушкин,
Бёрнс, Неждет...*

Сиз —
Беш тилде,
Биз —
Башилде;
Сиз —
Беш жолда,
Биз —
Мухолда;
Сиз —
Беш кюнде,
Биз --
Бюгюнде;
Сиз —
Беш айда,
Биз Абайда;
Сиз —
Беш кенгде,
Биз —
Ой тенгде;
Биз —
Беш жарыу,
Бир
Ышарыу!

9.07.2000 ж.

АКЪСАКЪ КЪАТЫН

Агъач аякълагъа минип
барады ол къатын:
Аны мудахлыгъы —
ачы къапхан сарын!..
— Жорт, жорт, терк, терк! —
Ашыкъдыра жансыз атын.
Агъач аякълагъа минип
барады ол къатын:
Сабийлиги —
Кёз аллында —
окъ, от къабын!..

9.05.83 ж.

ПОЭТ

Башынг толу
 жулдуз ургуладан:
Шибиля боран
 жетсе алдан,
 алдан!..
Терк тий тюегине
 къан ургъучну —
Жерде солуу —
 ойна бугъумучну!..

10.02.82 ж.

ЧАБАҚЪЛЫДА

Қъап-қъара таш,
Сап-сары ай,
Қъып-қъызыл кюн,
Кём-кём да кём,
Жап-жашил ханс,
Боз да гаммеш
Мор балчыкъда,
Сау дуняны
Иесича,
Ышныр эте,
Чабакълыда...

23.05.99 ж.

Фуэт минчакъла

ШОШ ЛЙТДЫ

Шош айтды:
Шошайтды,
Шашайтды!..

15.12.89 ж.

БЕРИ — КЪАЧ

Бери — къач:
Кери къач,
Къарылгъач!..

1.10.96 ж.

ГЫРАНЧА

Сырланчы
Жилянча,
Жаналчы —
Чыранча,
Жырланчы,
Гыранча!

20.01.98 ж.

ҚЕЛ, ТИГЕЛЕЙ

Э-хе-хей!..
Текелей,
Тигелей,
Қеле кел,
Жёбелей,
Тик эгей —
Э-хе-хей!!

13.10.81 ж.

ГУМУЧУ

Ачхыч ал,
 ач;
Болмазча
 ач,
Гумуну сен
 чач;
Секирт
 къулач
Тенгли къалач!.

13.03.93 ж.

ИЧГИЧИ

Мен шашханма —
Ажашханма...
А, жаш... ханма!

30.07.99 ж.

АТДА АТАНГ

Терк
Ата танг.
Атда
Атанг:
Тарта
 ат, анг!..

12.10.95 ж.

ҚАНҚУРАК

Сорду,
Қъырды канкурак:
Будай къаны
некди акъ?..

ТЮЗЛЕ

Аллыбызда
тюзле:
Жилятмай ёксюзле,
Тюз барырча
тюзле!

ТАЛЧЫКЪ

Жагъада сакълайды
бир талчыкъ:
Къыйналсанг да,
къатында талчыкъ!..

КЪУУАТ

Къуу,
ат
Чапдырчы:
Къууат —
Чакъдырчы!

9.09.99 ж.

ЖЕРДЕН ЭРИК

Элден элген,
Жерден эрик,—
Неди санга,—
Балли, эрик...

КЕМ-КЕК КЕК

Кём-кёк кёк...
Кюкюрек —
Кёкюрек!..

ЖАНКЪОЗЛА

Жан ызла
Чыгъа,
Чагъа
Жанкъозла...

МИН, АККА

Минчакъгъа,
Минг чакъгъа,
Мин, Акка,
Къучакъгъа!..

* * *

Э, мен —
Эмен!..

АЙ, ТАЛМАЙ

Ай, талмай,
Айталмай,
Тал къалай,
Суу талай!..

* * *

Жан жангызлыкъ —
Жангы ызлыкъ!..

* * *

Минчакълачама,
Минг ачыучама!..
Тюз къачыучама!..

* * *

Ашарыкъ
Ашарыкъ —
Жашарыкъ?!
* * *

Къат, тын,
Къатын,
Айтма
Атын!..

* * *

Сени амалтын —
Аммам алтын!..

АНА БАРА ҚЪЫЗЫНА

Ана кызына,
Аман кызына,
Бир бек базаына,
Элте ызына —
Ёз арбазына!..

* * *

Кюзгю
Будай —
Кюзгю..

КЪАМА — КЪАМА

Жалын,
Алын,
Къама,
Къама...
Ал кын,
Салын,
Къама,
Къама!..

ТЮШ ЭСЕНГ

Кесиме
Тюш эсенг...
Пек
Эсиме
Тюше сен?..

ТУР ЁРГЕ

Тур ёрге,
Чыкъ тёрге —
Ёлюрге!..

БИР ҚЪАУУМ ЖАЗЫУЧУГЪА

Ала сынсий:
Ала сын «сын!»»

12.09.2000 ж.

АНЫ ЖУХУ

Аны жуху чагъыр жугъу:
Эси, юсю угу-жугу —
Акыллыкъдан жокъ жугъу...

БУЛУНГУ

Бурунгу Булунгу,
Ийнакъла улунгу,
Гитченги, Уллунгу!

ТАП СЫЛАТЫП

Тап сылатып,
Тыкъсылатып,
Акъсалатып,
Бакъса атып...

ҚЫЗЫЛ-АЛА АЙ

Ай,
Толгъан ай,
Тау ауузгъа
Ешюн салгъанлай...
Бёрю гатчалай,
Кючюклеринча
Тансыкълай,
Сынчыкълай,
Қъан жухланы
Қъучакълай,
Тюрк ханлай,
Бешик жыр
Айтханлай,
Бара
Қъызыл-ала
ай!..

11.03.98 ж.

ЫЗДАМА

Ишдеме — ишчима,
Жаздама — жазама,
Қъазама — кызама,
Қъыстаума — кыстайма
Кесими эсими.
Ыздама — ызлайма,
Қъыр баразалайма!..

БЮГЮН ХАЛҚЪЫМА

Бюгюн мен
Бюгюлмем,
Тюйюлген
Тюйюл мен:
Тюйюлмем!..

10.03.95 ж.

ТАНГ БЛА БИРГЕ

Танг бла бирге
атдым,
Жарыкълыкъ
санга атдым!..

ҚЪАРАЧАЙ АТЛА

Арнулукъ бизге
къатлай,—
Хар бири бла
алам атлай,—
Қъарачай атла —
аламатлай!

2.03.2000 ж.

ТЕШЕ ҚЪАРАСЫН

Ана къарасын,
Теше къарасын:
Ийнакъласын
Асыл баласын.

3.03.2000 ж.

БУЛЖУТУУЧУКЪ

Булжутуучукъ
Булжут жут
Жутуучукъ
Бу жыртыучукъ

Бу жутуучукъ
Бу утуучукъ
Бу тууучукъ
Бу ууучукъ
Бу учуучукъ
Бал ич сууучукъ.

АШЫҚЪ, МАРЖА

— Ашыкъ, маржа,
терк кийин, —
Ана кёрдю
закийин.

Ата-Баба тамырлары

БИЛГИЧ ТОНЬЮКУК

*Сабийлени ана тиллерине
юйретген устазлагъа*

(Д а с т а н)

Алф,
Билгич Тоньюкукма,
Ёзюм,
Къытайдан алдым
Билим,
Тёзюм.
Тюрк халкъ
Къытайгъа этди
Къуллукъ,
Тюрк халкъ
Къытайгъа болду
Урлукъ.
Къытайдан чыкъды —
Къагъанланды,
Къагъанлы болуп
Багъаланды!..
Къагъанын къоюп,
Къачды артха:
Ёз жауун ол
Олтуртду сыртха.
Кёк, Жер, Суу —
Бары булгъанганлай,
Деу, бийик Тенгри
Айтды былай:
— Мен Къагъан бердим,
Кюч-къарыу кердим.
Къагъанны атдынг,
Терсликге батдынг.
Сен бек алдандынг,
Бирликни сатдынг...
Бир аны ючюн

Узакъдан къарап
Билсин, хазна,
Жыялгъан да
Эталмаз — хазна!» —
Сагъышда былай
Кѣп олтурдум,
Башыма акъыл
Жыйып турдум:
Етгюрлюк анда
Бек аз, алай
Кѣк, Жер, Суу бла
Мен тазалай.
Деу Тенгри
Заман эшик ачды,
Кѣгюмден
Къара булут чачды.
Къычырды кѣкде
Алтын кукук,
Ол кукук туююл,
Бил, Тоньюкук:
«Сен Тюркге
Къагъан бол,
Илтерес,
Алф халкъынг ючюм
Ийил, кюреш!» —
Мен Илтересни
Къагъанладым,
Бир кесин бек
Багъаналадым.
— Етейим, — деди, —
Бийнк тѣрге,
Тоньюкук билгич а
Кетерге
Жарамаз бирда
Такъыйкъагъа
Къатымдан, — деди,
Сыйлы Къагъан, —
Тагъыла бирге,
Ат жалкъагъа,
Барырбыз биз
Кѣп хорламлагъа!..
Тоньюкук билгич —
Ишде жердим,

Къарыуну саулай
Анга бердим,
Нёгерн болуп,
Ангнгын кердим...
Биз кийшк,
Къоян этин ашай,
Бир ауукъ заман
Турдукъ жашай:
Тамагъы халкъны
жау,

Токъ къарны:
Башладыкъ махтай
Биз къадарны!..
Тёгерек
Душман кёзден
къарай,

Терк ууучларгъа
Бизни марай.
Арадан къачды кенг
Ырахатлыкъ,
Бар жашауубуз
Болду сакълыкъ.
Огъуздан жетди
Тасхачыбыз,
Жау акъыл ачхан
Ачхычыбыз.
Къалмазча жарсымай,
Сабырлай,
Бу тасхачыны
Сёзю былай:
«Бил, тогъуз-огъуз
Халкъгъа къагъан
Болгъанды,
Кёпню акъыллагъан.
Ол ийди сёзюн
Къытай таба.
Айтханы жетсе —
Сизни къаба:
«Арлакъда тюрк халкъ
Жортуулда,
Ол къарыуун жыя —
Къараулда.
Алф къагъан бла

Есе, жаный,
Айтыучу билгич бла
Айный.
Экиси бирлик тапса,
Деймен;
Тогъурла, Къытай,
Сени, деймен,
Киданны къурутурла,
Деймен;
Окъ Огъузуму жыгъар,
Деймен...
Терк, Къытай,
Андан эн —
Жет бери,
Сен, Кидан,
Онгдан онгла
Жерин,
Мен мындан
Тап урайым керн —
Этейик чач-тюк
Халкъын,
Элин!
Алчысын тогъуп
Къурутайыкъ,
Билгичин бирден
Къоратайыкъ!..»
Ол сёзю алып,
Тюн — жукъусуз,
Аш-суудан азат:
Кюн — букъусуз...
Тиледим барып
Къагъанымдан,
Магъана бармы
Айтханымдан?
— Бу ючеу:
Къытай,
Кидан, Огъуз,
Бир болса,—
Тыкъсырбыз
огъурсуз!..
Тынчды жукъаны
Бирге жыйгъан,

Тынчды инчке затны
Къыйгъан...
Алф — юзген,
Алса ол базыкълыкъ;
Алф — жыртхан,
Алса ол къалынлыкъ...
Киданнга — оннга,
Къытайгъа — алгъа,
Киданнга — артха,
Огъузгъа — солгъа!..
Юч-тёрт минг сюнгючю
Бер къолгъа,
Тоньюкук билгич
Чыкъсын жолгъа!
Тилекни къагъан
Эсге алды,
Ол жортууулгъа —
Мени салды:
— Уч, лячинча терк! —
Деди манга.
Кёк сууну ётюп,
Эрттен таннга,
Аскерим чыкъды
Бир кенг сайгъа.
Кёп келди
Огъуз да алайгъа.
Биз тамам
Эки минг
Къагъышдыкъ!
Деу Тенгри
Тюркге сакъ —
Хорладыкъ!
Кёплерин
Суугъа къуйдукъ,
Чача.
Бир бёлек
Ёлдю жолда —
Къача!..
Огъуздан келди
Сау къалгъаны —
Кесиме къошдум
Мен аланы.
Отукен жерде

Халкъ тохтады,
Къагъаным мени
Бек махтады.
Келдиле халкъла
Къошулургъа,
Биз бла татлы
Тенг болургъа.
Ишибиз къыйын —
Аз солудукъ,
Алайда эки аскер
Къурдукъ.
Тоньюкук
Аскер тебиретди,
Тенгизге дери —
Алгъа элтди:
Жыйырма жети
Шахар жутду,
Аскери — минг-минг
Жау суутду.
Жауубуз Къытай,
Къыргъыз бизни,
Душманы Он-Окъ
Жерибизни.
Юч къагъан оюм,
Сагъыш этди:
«Жетейик
Тюрк халкъына», — деди, —
Теркирек анга
Биз бармасакъ,
Болгъанлай къажау,
Къуруда сакъ —
Къурутур.
Бирем-бирем ашар,
Къагъаны аны
Бизден бошар.
Къагъаны аны —
Алф, — дедиле, —
Айтыучу — билгич,
Бек, — дедиле, —
Бир къюнде бу жер да, —
Дедиле, —
Болургъа болур
Тюц, — дедиле... —

Болурбуз биз
Терк анда,
Тюрк бар халкъ да
Булгъанча!..
Огъузу
Чачылышып,
Жетейик
Тап чалышып!..»
Сёз алып
Тюнием —
Жукъусузлай,
Сагъышда.
Кюнюм —
Букъусузлай:
«Урушуу, уруу,
Жортуу,
Арыу
Билмейин
Керек ары
Барыу!»
Ичимден къала
Мен сагъышха,
Жол билген
Тапдым жаш
Барышха.
Кёрюндю
Жерни ол билгенча,
Жашырын бизни
Тап тизерча.
«Солургъа, — деди, —
Къалыр жер бар,
Арысы андан —
Бир ат чабар!»
«Барыргъа алай а
Жарармы?..
Тенгрибиз Тюркге
Терс къарармы?..» —
Сагъышдан
Топпа-толу
эсим,
Къагъандан сордум
Барып кесим...
Керек жаугъа

Терк жетерге:
— Ат, атлат! —
Дедим мен
аскерге.
Кенг сууну кечип —
Тохтатдым,
Жыярча къарыу —
Кюн орналтдым.
Сюнгюге тенгше
Къар жыргъанлай,
Тау тѣпше алдыкъ
Арыгъанлай...
Айланып
Тѣп-тѣгерегине,
Он тюнге эндик
Тау тюбюне.
Алайда жолчу
Елтюрюлдю,
Сюнгюде бийик
Кѣтюрюлдю.
Тюнгюлген Къагъан
Айтды манга:
— Бол, ашыкъ,
Кирме сен
орманнга!.

Энишге сууну
Барыу керек —
Жетерча жаугъа
Биз теркирек!
Кюн-тюн демей,
Аяусуз бардыкъ,
Жукъуда
Жауубузну алдыкъ.
Къылычла бла
Жолну сала,
Къагъанын биз
Елтюрдюк алай.
Аскерин
Терк тогъудукъ:
От этдик,
Кюл-урходук!..
Душ-душман халкъ
Азайды,

Бой салды —
Сан бошайды,
Ичикди ол,
Ташайды...
Биз жете-жетмез
Арта,
Тюргешден
Жетди тасха:
Бек мудах —
Кёрген кёзю,
Бушуулу
Айтхан сёзю:
«Тюрк халкыны
Алф Къагъаны,
Визири —
Билгич аны.
Къурутур —
Къарыу жыйса,
Ырбынга —
Бир-бир тыйса!..
Жетейик ары —
Бирден,
Тюрк халкы
Кетсин жерден.
Тюргеши
Жолгъа чыкъды;
Бил, Он-Окъ да —
Ашыкъды;
Къытайы да
Ачыкъдан,
Жол кёллю болур —
Азчыкъдан!..»
Эшитип Къагъан
Ол хапарны,
Сайлады юйге
Жан атарны:
— Барайым юйге —
Къатын ёлдю,
Биргеме ол
Кёп палах
кёрдю.
Алтунда аскер
Тап тохтасын,

Сен эсинги
Ташларча,
Сёзюн кьошду:
«Бил сен,
Тоньюкук,
Терк-терк кетдик
Десе —
Тут, унама,
Салма бой

анга!..»

Бу сёзден бек
Сескенип,
Тангнга —
Аскерни атдым
Жортууулгъа!
Жюрютдюм —
Ашыгъыуда алгъа:
Алтунну ётдюк —
Жолсуз,
Сёзсюз;
Иртышны кечдик биз —
Кечиусюз!
Тохтамай тюнгге —
Барып-барып,
Танг эрттен
Жетдик журтха,

арып...

Тил келтирдиле —
Сёзю былай:
— Он тюмен аскер —
Жерин талай!..
Эшитип сёзюн —
Бирден бекле:
— Къайтдыкъ,
Бери биз бош

келе!..

Тоньюкук билгич —
Былай дедим:
— Алтунну азып,
Апчып келдик;
Кенг Иртыш суудан —
Ётюп жетдик.
Деу Тенгри,

Бийик, сыйлы
Жер, Суу —
Берирле хорлам —
Болмаз жарсыу:
Кёплюкден
Къачабыз нек —
Бирден;
Азатлыкъ,
Алфлыкъ иги
тёрден;
Хорлатыргъама
Керекбиз биз?!
Урайыкъ!
Алфла,
Къорар небиз?!
Терк урдукъ,
Чач-тюк этдик,
Жайдыкъ!
Кёбюсюн жауну
Къууа
Жойдукъ!
Экинчи кюн —
Жетдиле отлай
Жаннганлай,
Итлей жаныгъанлай!..
Экиге
Хар къанаты аны
Кёп бизден —
Тенгри болушханы,
Онг берди да:
Урушдукъ —
жайдыкъ!
Жесирге биз —
Къагъанны алдыкъ!
Буйрукъчуларын
Тап сууутдукъ,
Аскерин алай бла —
Тогъудукъ!
Хорламдан сора —
Он-Окъ халкъы
бой салды,
Болмаз ючюн —
Талкъы!..

Тобукъда турурча
Ийледим!..
О сыйлы Тенгри,
Ётдюм ненча
Сюнгюшден —
Къагъан бла уча!
Тюрк халкъгъа
Келтирмедим жаула —
Бегитдим сала
Къарауулла!
Илтерес къагъан
Кёп жыймаса,
Ызындан бара,
Мен жыймасам —
Тюрк къагъан,
Тюрк халкъ тюп,
Жокъ болур!
Жерибиз
Жау аскерден толур!..
Къагъаным
Кёп къошханы ючюн,
Сёзюю
Терк алгъаны ючюн:
Бош къырал да —
Баш къырал болду,
Тюрк бош халкъ —
Чынтты алф халкъ болду!
Тоньюкук билгич —
Мен къарт болдум,
Тоньюкук билгич —
Кёп жол къурдум!..
Халкъ башчы
Бек билимсиз болса,
Къыйынлыкъ кёрюп —
Сен жашарса:
Не къадар ол халкъ
Палах чегер,
Жеринде аны —
Ёлюм чёплер!..
Тюрк Билге
Къагъан бла

халкъгъа,

Тоньюкук билгич,

Таш кѳангалагѳа,
Жазыуун жазды —
Сѳез жарагды,
Деу акылына да
Кѳаратды!

Илтерес кѳагѳан жыймай
Болмай;
Жасакѳдан халкѳны кѳолу
Толмай,
Тоньюкук билгич,
Ише талмай,
Урушда кесн
Артха кѳалмай —
Бармаса жылла бла
Алгѳа,
Элтмесе халкѳын
Хорламлагѳа —
Бил, болмаз эди
Алф Кѳапагѳан
Кѳыралгѳа, халкѳгѳа
Бийик Кѳагѳан!

Биз башы
болгъанны,
Терк башын ийилтдик!
Тобугъу
болгъанны,
Тобукъда сюелтдик!..
Кёк тюркле къууатлыкъ,
Мамырлыкъ
тацдыла:
Билимли къагъанла,
Бегимли къагъанла
Эдиле
баСала;
Бар буйрукъ этгенле,
Сау халкы —
Тюз, бек, алф,
Басымлы,
Элпекли —
Бирликде кёп жылла
турдула,
Къыралгъа
Аламат тёлюле
бердиле...
Бил, алай --
Барысы ёлдюле,
Кетдиле:
Жетдиле
Кёп кюйчю,
сыйытчы
Чыгъындап, батышдап —
Тёртмюйюш дуня
жюзюнде
Жашагъан Къытайдан,
Тибетден, Авардан,
Румиден, Къыргъыздан,
Куркандан, Татардан,
Кидандан, Татабдап —
Мынча халкъ
Сыйытда, жиляуда!..
Не сейир-тамаша
Къагъанла эдиле —
Бабала:
Жигитле, батырла —

Алфладан эдиле,
Бурунгу кьагъанла!..
Кичиле
Къагъанлыкъ алдыла,
Уллары
Къагъанлыкъ алдыла —
Бил, бала,
Билимлик, деу алфлыкъ,
Тёзюмлюк
Кетгени арадан —
Келтирди кыралгъа,
Тюрк халкыгъа —
тозурау,
Санлагъа —
кьоркыакылыкъ,
Экилик,
Бир бирге
зор-хорлукъ..
Жаулары алф Тюркню,
Халкымы
экиге бёлдюле,
Арагъа
сууукылыкъ ийдиле:
Тамата терс къарай
Кичиге башлады,
Душманы —
Халкымы алдады:
Фитналыкъ, гурушха
Къозгъалды арада;
Тюрк халкы,
беклери —
Бирликни жапындан
кетерди,
Къачырды...
Кёк-Тюркле —
Бирликсиз седирей,
Къап-къара кюн
келди
Тюрк халкыгъа,
Къагъаннга
«Ёл!» — деди
Жау акыыл —
Тюрк журтха,

Къыралгъа...
Болдула тюрк кызыла,
Тюрк улла
Къул, жесир,
Къарауаш:
Халкъ, миллет

банчыла —

Атларын атдыла,
Душманнга сатыла,
Гюняхха батыла,
Терс жолгъа

чыкъдыла —

Баш душман
Къагъаннга

урдула,

Бой сала,
Атларын алыша...
Элли жыл

ичинде —

Кючлерин,
Къанларын тышына —
Душманнга

бердиле...

Алагъа жегиле,
Чыгъышха жетдиле
Къазауат туююшде,
Узата

жанларын,

Бирликни, төрени
Жау ханнга —

Къагъаннга!..

Тюрк журтда

къарахалкъ —

Бушууун билдирди:

— Ал бурун

Кюн эдим,

Бу чакъда,

Кюнлюгюм да

Къайда?..

Тышында халкъланы

Ууучда

ким тута?!.—

Ол дагъы
сѣз кѡшду:
— Къагъанлы
халкъ эдим,
Къагъаным да —
Къайда?..
Иек жаугъа кючюмю,
Къанымы мен бере да —
Къата?!
Аллайла
айтханлай —
Къагъанны бек даулай...
Даулукъда,
Бир бирге
таянмай,
Къуллаанмай —
Жангыдан салгъанлай
Бой Кѣк-Тюрк...
Бу къадар
хорламны,
Алф аскер атламны,
Жаулагъа
бермезден,
Къарыуун кѣрмезден —
Тюрк халкъы:
— Елейим,
Кетейим! —
деди да,
Жокъ бола,
Тюнлюкге
жол сала
Башлады...
Ашланды...
Тюрк Тенгри,
Кѣк, Жер, Суу
Этдиле
бек жарсыу:
— Тюрк миллет
жокъ болмаз! —
Дедиле, —
Баш болмай
ол къалмаз! —
Дедиле.

Алф атам —
Илтерес къагъанны,
Жан анам —
Илбилге къатынны,
Кёк Тенгри
ёр жерге,
Къагъанлыкъ
тах төрге

Олтуртду,
Къубултду!..
Атаммы жортханын
тышында

Эшитип,
Жашагъан шахарда —
Таулагъа ашыкъды,
Къоркъуун терк жыкъды.
Таулада

журт салгъан:
Энишге жан атды —
баралгъан!..

Тириле,
Къурала —
Бир жетмиш
болдула!

Кюч Тенгри
бергенден,
Сан Къагъан
жергенден —

Бёрюге ушады!
Жау кьойлай —
бошады!..

Бир — алгъа,
Бир — артха,
Атыла урушха —
Жыйылдыкъ,
Сюелдик:
Минг тамам
эр болдукъ!

Минг тамам
эр болуп —

Къыралсыз,
Къагъансыз,
Жокъ халкъны;

Бек жууаш
 эталды:
Ол башы
 болгъанны,
Терк башын ийилтди!
Тобугъу
 болгъанны,
Тобукъда сюелтди!
Къагъаным!..
Аллай бир хорламгъа
Жетишип,
Кёк Теигри тенгликге —
Нек кетип?!
Атаммы обасын,
Боз къагъан
 башында,
Балбалла бла
Мен жасадым..
Къагъаннга айырдыкъ
Кичинги —
 эчимми:
Бу чакъда
 Тюркюмю —
Монг къоллу эталдыкъ,
Кюч халкъгъа
 къошалдыкъ.
Биз онюч чабыуул да
 къурдукъ,
Бирлешген халкъланы —
Седретдим:
Къагъанлы
 болгъанны —
Къагъансыз къоялдыкъ!
Тобугъу
 болгъанны —
Тобукъда сюелтдик!
Биз башы
 болгъанны —
Башын терк ийилтдик!..
Биз ата-бабадан
 къалынган,
Тёр Жер-Суу —

Иесиз атылмаз,
Чачылмаз да ючюн —
Аз халкъны кётюрдюк,
Кёбейтдик,
 сюедик!
Биз аллай
 бек эдик,
Биз аллай
 монг эдик,—
Бу чакъда,—
Биздеги кьул-баштакъ,
Къарауаш:
Кеслери да кьулла
Тутаргъа
 излелле...
Кичиле —
Тамата танымай
 башлалла,
Сабийле —
Атагъа баш урмай
Башлалла...
Ма алай сейирлик,
Тамаша, элпекли —
Тюрк халкъны
Байлыгъы,
 монглугъу!..
Ма алай сейирлик,
Тамаша, элпекли —
Тюрк халкъгъа
Эчеми этгени
 къагъанлыкъ!..
О Тюрк халкъ,
Сен эшит,
Эсингде тап
 бегит:
Деу Тенгри
Тёппенгден
 басмаса,
Тюбюнгден
Бу сыйлы Жер-Сууу
 къачмаса —
Жокъ кимле этдиле,
Къыраллыкъ Тёренги?!

О. Тюрк халкъ,
Сен къайт
 тобагъа!..
Бар терслик
 бир сенде —
Кесингде!..
Билимли къагъаннга,
Бир санга ийнана,
Аллай бир
 бийикге,
Бирликге, тирликге
Элтгени ючюнмю —
Сен анга
 терс болдунг?
Не жерден
Аскерле жетдиле —
Тюрк,
Сени чачаргъа,
 сюрюрге;
Чач-тюк да
 этерге?..
Бир сенде —
 кесингде,
О Тюрк халкъ,
 бар терслик!

Бир — алгъа,
Бир — артха,
Бир — солгъа,
Бир — онгнга
Сен бардынг,
 талашдынг...

Ол баргъан къыралда —
Не тапдынг?..
Сен бери
Бир эс бур!..
Къан сенден,
Тюз суулай
 бек саркъды,
Сюегинг —
Кёп сыртла
 агъартды!
Сен къаты
 эрлигинг бла —

Биз кенгешдик.
Атабыз, эчибиз
Қъагъанлыкъ
тап этген
Бу халкъны —
Шам аты,
Алф кючю
Жокъ болмаз
ючюннге,
Биз тюнде —
жукъламай,
Биз кюнде —
тынчаймай,—
Қъардашым Қюл-Тегин
экибиз,—
Кёп ёлюм
Чегине да жете,
Кюрешдик,
Урушдукъ,
Сюнгюшдюк!..
Не къадар
Мюлк-байлыкъ да
жыйдыкъ:
Аз халкъны
кёбейтдик,
бегитдик!..
Бир бизге бойсунган
Халкъ болгъан
жерледе,
Игилик биз сепдик:
Тёртмюйюш жер жюзде
Халкъланы барысы —
Бир бизге
жумушакъ:
Тобугъу
болгъанны,
Тобукъда сюелтдик!!
А башы
болгъанны,
Терк башын ийилтдик!..
Алф къардаш,
Кюл-Тегин,
Дум алам бийикге

Сен учупму
кетдинг?..
Онжыллыкъ кичиме —
Кюл-Тегин,
Алф эр ат
аталды;
Негерге бир тулпар —
Кюн-Тенги
ат алды!..
Оналты къардашха
жетгенде,
Онг-Тутукъ беш тюмсн
Жау аскер
жекгенде —
Урушдукъ:
Кюл-Тегин,
жигитим,
Терк алгъа атылыи,
Аркъанны
тап атып,—
Онг-Тутукъ
башчыны,
Кеп палах алчыны,
Сауту, сабасы да
юзде —
Къагъаннга жетдирди
тап тюше!..
Тюрк жерни
жигитча къорудукъ,
Аскерни биз анда тогъудукъ!
Жыйырма жыл
анга толгъанда,
Биз Сенгун-Чач бла
урушда:
Кюл-Тегин тюбюнде
эки боз,
Бир да тор ат ёлдю —
Къапыкёз!..
Саутха, сабагъа
Жюз-жюз окъ да
тийди —
Алф башха, къардашха,

Окъ, кылыч
жетмеди!
О, аны эрлигин,
Тюрк бла бирлигин —
Қыағаным бек иги,
Сен кесинг да
билдинг...
Ол қыадар аскерни —
Биз анда
тоғудукъ,
Аланы барысын
от этдик —
Урходук!..
Эчени қыағанлыкъ
жылында —
Тас болду
Тюрк бирлик арада:
Зор, терслик,
Душманлыкъ --
Акылыны ийледи,
Бийледи аманлыкъ...
Бу тоғуыз-оғуызла,
Ез халқым, бузула, —
Кёк,
От,
Жер булғана,
чулғана, —
Ол бизге жау болду:
Бир жылғыа —
Беш кере урушда.
Биринчи соғушда,
Қюл-Тегин —
Акъ Азман
атында,
Алф Қыаған қыатында,
Алты эр
тоғуду!..
Жетинчин ол жерде,
Жығышда,
суутду!
Экинчи урушда,
Қюл-Тегин —
Боз Азат атына
мингенлей

Юй башчы, ол кьалды.
Жау Огъуз,
Юйлеге жол салды...
Кюл-Тегин —
Огъурсуз атына
 миннгенлей,
Тогъуз эр суутду —
Ол бирден
 женнгенлей!
Чатыргъа кьурутду
 жибермей,
Жауланы тогъуду —
 жол бермей!

О Анам,
Жан талам!
Сиз, аны ызындан
 баргъанла,

О кичи анала,
Келинле,
Бийчеле,
Къалгъанла —
Къарауаш болургъа,
Барыгъыз аз кьала...
Кюл-Тегин болмаса,
Бар ишни кьолуна
 алмаса —
Барыгъыз да ёлюр
 эдигиз,
Ол затны иги билигиз!..
Кюл-Тегин,
Къардашым, кьургъакъсып,
 чапракълай!..
Ол суйген атлары —
Тюзледе
 чапханлай..
Билимли да кёлюм —
Билимсиз бет алыр:
Бек кюйдюм,
Кюйледе уюдум...
Ёмюржан,
Деу Тенгри —
Бир кесинлей кьалыр!..

Кёчюрмеле

ЁМЮРЛЕГЕ БОЙ САЛМАГЪАН

Бурун Элладаны бек айтхылыкъ, бек уллу поэти, баям, Архилохду. Нек дегенде анга, жарым Тейригеча, (ол къазауатда ёлгенден сора) зияратха жюрюгендиле. Назмучугъа жоралап мажюсю межгитле да шилегендиле. Кёп ёмюр табынганлай да тургъандыла. Алай заман... заман тирмени огъурсуз, къутсуз, жандауурлукъсуз...

Архилохну чыгъармаларындан биз окъуялгъан, бизге жетген бек азды. Бир-бир назмуларындан кёргенибиз—жангыз тизгин. Башхаларындан сакъланнганы уа — эки-юч айтым. Сау-саламат кёз туурабызгъа тийншгени, не айтаса, ёмюрлюк, ёлюмсюз, тамаша!..

Бир къауум тарыхчы жазгъаннга кёре, Архилох мындан 2700 жыл ал бурун Парос айрыкамда туугъанын билебиз. Аны атасы — чирик бай, анасы уа — къарауаш тиширыу болгъанлары да белгилиди, шартды.

Назмучу, жаш заманында окъуна, Паросда Фасос айрыкамгъа кёчгенди. Башха паросчула бла бирге ол да фракийлилеге къажау жортууулагъа къатышханды. Архилох кеси да — ахчагъа уруш этген аскерчи!

Поэтни чыгъармаларын окъугъан, сёзсюз, аны Необулагъа уллу эриулюгюн эслер. Ликамб (къызын атасы) алгъа Необуланы Архилохха берирге айтып, ызы бла уа — кертичи болмай сёзюне... Ол тюрленуу назмучуну чамландырмай къоймазлыгъы — дурус. Архилох къызгъа уллу жүрек таралыуун, тартынууун, жан армаулугъун жазгъан эсе, энди уа къызгъа, аны атасына, эгечлерине, ахлуларына — дуняа бла бир палах тежей, жоралай!..

Лтасы, кызылары да, таурухха кёре, кеслерин кыаядан атхандыла — назмучуну чамланыуун кётюралмай.

Архилох инсанны энчи-энчи ышанларын аламат, болмагъанча уста, шатык суратлай билгени, баям, туурады хар бирибизге да. Къанлы уруш бара тургъан аулакъ. Ауур жаралы, ёле тургъан гебохчуну жау аскер таба ахтыныулу къарамы — бизге да жетгенча болабыз. Неда башха кёрюмдю: ёз жанын кёлуна алып, серменде ахырзаман къалкъанын, кылычын да чырпы ичине быргъап, ёлюмден къачып баргъан Архилох жеси, кечгинлик тилегенча бизден, кёзюбюзге къарай-къарай, жаныбыз бла будуман этип уча!..

Ал бурун Грцияны бек уллу поэти (аны жаныгыз да бир Гомер бла тенгleshдиргендиле) тау тилде сёлеширге минг жылла излеп, термилип, кюссип тургъанчады.

Поэт ишлеген кемени, кён мыртазакъ чач-тюк этерге кюрешген эсе да... Ала аман кыууумларына жете да келгендиле. Алай закый поэтни кемесинден «къалгъан-кыулгъан сыныкларында, юзгелеринде да» биз аны акыылманлыкъ тамгъасын, мухурун эслейбиз.

Элладаны назмучулукъ Олимпинден, — бизни Беш да Тау элни тёр жерине, — Элбрусха хош кел, Архилох!

Жангыз да, Главк,
уруш этген чакъда —
Бек гебохчу керек журтха,
халкъгъа...

АЯКЪ ТЕРК АЛ

Аякъ терк ал, атлан
кеме шинтиклени:
Эмен чыккырланы сен
ачаргъа ашыкъ!..
Къызыл чагъыр къотар саулай:
бизге уа нек,
Бек сакъ болуу керек —
чагъыр да ичмей бир?..

ГЕФЕСТ ГУНЧ, ЖОКЪ ЭТСЕ

Бет сыфаты арну, тап, аламат
чархы, саны:
Ол таза кийим кийген чакъда,
Гефест — гунч, жокъ этсе аны..

Бил, жиляп мен тюзлюкге жетмем,
андан ачы бушуу сезмем —
Къачмагъанлай — къууанч, насып
берген оюнланы!.

ЖАРЛЫ ЛИКАМБ

Нек бошуна жаншайса сен,
факъыр Ликамб,
Ким кем этди акъылынгы?
Бек билмми эдинг. А энди
шахарда —
Сен — хар кимге кюлкю, оюн...

ЛЕОФИЛ

Леофил — башкърармабыз,
бир Леофил бизге патчах,
Иш башы Леофилде:
Леофилге хар ким — баш ур!..

АНТБУЗГЪА

...Жут толкъун къучагъында.
Тюз Салмидесса тийреде, кече аны
Тутсунла фракыйлиле —
Кекеллиле — кѣп алада чегер палах,
Къул ашны къуру ашай!..
Къыппа-къымыжалай, бузлай тургъан чакъда,
Кир тенгиз ханс ичинде —
Бу, итча, тишлерин къыжылдата, сынсый...
Къарыусуз жата къумда —
Бауур тѣбен, жыртхыч толкъун арасында...
Къууаныр эдим анда —
Ол кѣлюме тийген, антбуз, алай болса —
Алгъыннгы тенгим мени!..

АУ ДА

Ау да, гам къаплан... Тартыл
къарнынг бла —
Къарнына, бутунг да —
бутуна!..

КЪАЛКЪАНЫГА

Энди жюрюте -- ъхтем сайлы — мени
ол тап къалкъанымы:
Манга аны терк быргъаргъа
тюшдю чырпылагъа,
Кесими да ёлюмден — мен алай
къутхардым. Болсун думп, тас
Ол къалкъаным. Андан да залимни,
жаш, мажарыр!..

ФАСОСХА

...Тюз эшек сыртлай,
Къалын агъач басхан бу жер
кѣтюрюле,—

Къутсуз, бир суйдюмсюз,
Ушамай жукъ, ол Сирис — жийиргенчли бу журт,—
толкъунлу бетге...

ТАУ СОХАН

Тау сохан къузгъунланы
Бир Пасифила къонакъгъа — кёбюсюне болгъанды аш,
къарауашлыкъ эте!..

АЛҚИБИЯ

Бар юсюн жапхан бурма чачын
Этдирип неках, ол Гера бийчеге Алкибия кери ата,
ийди саугъа...

ТОЛКЪУН

Бар жанланы къучагъына жыйды
толкъун...

ЭВБЕЙ БАЧАМАНЫ ЖИГИТЛЕРИ

Ол — не учхан ташла сызгъырыуу,
Не окъ жауун садакъладан —
Узакъ чартлагъаны туююл;
Ол — урушну тюзде тулпар
Къылычланы кёбынчхаулу — Арэс башлагъаны:
ише кюкюреую!..

Ма быллай урушда ала уста
Эвбей бачаманы жигитлери, Сюнгючюле залим!..
башхаладан —

НЕНИ ДА АДАМГЪА

Нени да адамгъа, Перикл,
къадар ансан берир...

ЭСИМИДГЕ

Мени тенгим, о Эсимид, къара —
халкъны сѣюн ырысласанг,
Хазна къууанч кѣрмезсе
сен...

Къызларындан а Ликамбны —
таматасын!..

Къууанч да, ямб да —
эсимден къачып кери!..

МЕНИ ИШИМ ДА ЖОКЪ

Мени ишим да жокъ ол Гиг
алтынлыгъа.

Кенге зардан,
аллахладан тарыкъмайма,

Патчах болур излемейме
бийнкликле —

Ала бары мени къарамымдан
узакъ!..

...Сюер да къарт окъун —
Аны ёшонлерин, аны къудас
чачын!..

БУ ЖЮТЮ ГЕБОХДА

Бу жютю гебохда хаппа-хазыр
ашым.

Ол гебохда Исмар чагъыр да.
Гебохха ичеме таянып!..

ТЕЙРИГЕ ЫШАН

Тейриге ышан къайда да —
Тейриле терк жазыкъны,
Жер къаны этсе палах,
дагъы аякъ юсюне сала;
Сюелген болса уа —
бауур тѣбен ата жерге...
Палахы чексиз аны: жарлы мискин,
акъыл ташлап,
Айлана юйсюз, журтсуз —
факъыр ол адамла жерде!..

БУШУУ ТУЗАГЪЫНА ТЮШГЕН

Бу бушуу-бушман тузагъына тюшген
шахар, не бир элли,
Дун-дуняда, Перикл, къууанч тойла
излемезле.
Бек игилерибизни жутду —
ахырзаман тенгиз толкъун...
Сарын-сыйыт жиляуладан кѣбе
кѣкюрекле!
Бар бизге жетген палахлада да —
Тейриле онг тапдыра:
Чыдамлылыкъ, беклик — ма, ол,
Тейри берген саугъа!
Бир — аны, бирде уа башханы —
къадар жулкъады: бюгюнлю
Биз зарауатлыкъда ынчхай,
къан ырхымла чайнай,
Тамбла жетдирир ол башханы!
Къатынча, болмай къарыусуз,
Тѣзюм ала сиз нѣгерге —
хорларсыз палахны!

ЗЕВС АТАМ

О, Зевс, атам! Бир сен —
кѣкде патчахлыкъда,
Шагъат адам этген ишге —
аман, иги ол.
Баш жорукъ санга бир зат:
да, тюзю-терсми — хар жанлы...

Гомер

МИДАСНЫ ОБАСЫНА

Мен — багъыр бийче, мындама, Мидасны
бу обасын сакълай:
Жер жюзю суула акъгъан, агъач жашилликде
болгъан чакъда —
Кёз жашым жибитгенлей тура —
аны тѣбесинде мудах,
Билдире хар жолчугъа:
кѣр, Мидасны ахыр жер юлюшюн!..

АПОЛЛОННГА САУГЪА

Феб — хорлам тулпар! Гомер бар илхамынг
ючюн — аламатлыкъ
Саугъа келтирди санга:
а сен аны атын эт ёлюмсюз.

Апон назмучулукъ

ФУДЗИЯМА, ФУДЗИ ТАУ

Апон айрыкамла, Фудзияма!.. Чай ичиуге аталгъан, эрик чакъгъаннга жораланнган байрамла. Машина, телевизор, компьютер... чыгъарыуда жер жюзюнде бек ал сатырда болалгъан кырал. Мында бурунгулукъ бла бюгюнлюк — юзюлмезлик бирликде — кимден да алгъаракъ, тамблагъы кюннге атлай!

Апонну Сума, Каратэ, Дзюдо, Нинзя кюрешлери; сурат, кино, сахна жетишимлери — хар инсаны сейирге къалдыра.

Бу алапатлыкъ миллетде жюрюген назмучулукъ иш да — бирси халкъладан энчирек, айырмалыракъ, деберлирск, оюмлуракъ, накъышлыракъ.

Къум аулакда иссилик — мыйынгы къайнатхан кюн. Къайдан эсе да, анстан, хычыуун аязчыкъ келгенча, азат булут жуммакъчыкъ, жетежетмез, бир санга аума бергенча кёрюне... Сора бираздан а, жауун тамычыла тама — ол ахырзаман кызып тургъан тёлпеге тийип-тийип башлагъан ууахты! Жюрек ыразылыгъынгы уа кимге билдирирге да билмей, бетинг жеси аллына, бусагъатчыкъда кюн арауан тургъан жанына, сейирге къалып, бурулгъаны... кёзлесе уа бир тамашалыкъ, шашхын къууанч агуманлыкъ бла бирге жан ыспаслыкъ табийгъатха, дун-дуниягъа, Аллахха, булут жуммакъчыкъгъа!

Тюз да анга унаш Фудзияма этегинден бизге дери жеталгъан назму гёбелеклеге нёгерлик эте башласанг, ала бла бир да жолоучулукъгъа чыгъалсанг — кёзюнгю къамата, оюмунгу ойната, акъылынгы ышыра, бюгюнлюкге дери эсленмеген земзем гюл талагъа чыгъара!

Тейри эшиги ачылгъан чакъда уа жазылгъан болурламы бу,—Исса, Сэйби, Басеё, Бусон, Тигецу-Ни... жаратхан, ёмюрледе жолчулагъа жарыкълыкъ берип тургъан,— тизгинле!!

Бизни алф Элбрусха, къонакъгъа, сау-эсен кел,— Фудзияма, Фудзи Тау!

ИССА

ЭКИ АТ

Аулакъда тютюнчюк:
Кимни эсе да сезюн эте —
Эки атчыкъ...

БУЛБУЛ

Охо да, алай окъун болсун:
Чалман бюгюн хаух къала,
Булбулчукъгъа — халкъ жырчыгъа!..

ЖАРЫҚЪ УРГЪУЙ

Бир — ары, бир — бери учады,
Ойнай жарыкъ ургъуйчукъ:
Къартчыкъгъа къууанчха.

УРГЪУЙЛА

Ургъуйла учадыла,
Къарт сангырау сунуп,
Аны къулакъ тюбюнде.

ТЮШЛЮК

Ургъуйла жукълагъаннга
Бир терк жетдиле:
Тюшлюкдю!..

ЭРТТЕН ЖАРЫҚЪ

Санга жораланып жарый
Эрттен жарыкъ —
Сейирт да, метеке?!

ҚЪАРАЧЫ

Қъарачы, метеке,
Қъарачы ауананг —
Ызынгдан сюркеле!..

МЕТЕКЕ

Сейирсе, метеке!
Қъараргъа да кюсемей —
Қъызыл гюлчюкге...

ДУМ-АЛА КЕК

Жангы жыл арбазда:
Жетди биз бир бек сакълагъан
Дум-ала кек!.. къууанч —

БАЙРАМ ТЕПСИ

Байрам тепсиге,
Бийчеча, киштик къонду —
Эски жылны ашырыргъа...

ЧОКЪУРАКЪЧЫКЪ

Чалы эшикге
Кирит орнуна тагъылып —
Метеке чокъуракъчыкъ!

ЭНДИ УА?

Энди уа къайры,
Къайры чыкъдынг, метеке —
Быллай жауунда?

АЙ КЕЧЕ

Ай кече. Қъатымда,
Беллине дери кымыжа,
Зауаллы метеке!

КЪАЛАЙ ЖЕТДИНГ?

Сен къалай да жетдинг,
Сюркелип, манга дери,
Жарлы метеке?

ЮЧТЕТДИ

Ючетди учду:
Кёзюнде аны
Кёрюне таула!..

ЖАЗ ЖЕЛЧИК

Жаз желчик.
Жут-жут иче чычхан
Сумида суудан...

ҚИШТИҚГЕ ОЮН

Қиштиқге оюн:
Аяғы бла терезеде
Тута чибинни.

ЖОЛ КЪОЯ

Бияры тура,
Бизге жол къоя итле —
Жолну къар бийлеп...

СУУУҚЪ КЕЧЕ

Кече сууукъ.
Жай келмезми арбазгъа?
Нарат къолда ай...

ЭРКЕ ЁСГЕН БУЗ

Секире-секире,
Учханлай, отха кире,
Эрке ёсген буз жауун!..

КЕМЮР

Чууакъ эрттенлик:
Кёмюр къууана от жагъада,
Крак-крак-крак — мурулдай...

ЫРАЗЫЛЫҚЪ

Нарат отун отда:
Кёзле ыразы ---
Къууанч тыпырлы!

БИЙ ЖИБИЙ

От жагъа. От.
Къарайма: орам, шулпу —
Бий жибий!..

СУУУКЪДУ

Ай да кёкде,
Къабышмаз муратда, гуппа-гуппур —
Сууукъду нечик!

ЭРИҚЛИ

Булбул жырлай,
Чага сапха олтурганлай:
Эрикли гитче элчик...

СЕМИЗ КИШТИК

Семиз киштик,
Салкъынлыкъда сойланганлай,
Мурулдай татлы.

БАЙТАЛЧЫҚЪ

Бу байталчыкъ,
Жагъада сакъды нечик —
Суу ичгинчи тайчыкъ!

САБИЙ СЮРКЕЛСЕ

Гёбелек садда:
Қъатына сабий сюркелсе — уча,
Сюркелсе — уча!..

ЧЫКЪ ФУДЗИЯМАГЪА

Эй! Сюркел, сюркел,
Қъууанч бла сюркел, метеке:
Чыкъ — Фудзиямагъа!

МАҚЪАЛА

Олтура бирге макъала —
Татлы тенгле:
Эгешчикле, къардашчыкъла.

СИЗ АПОНДА

Бюгюнден сора
Сиз ырахат жукълаяллыкъсыз —
Сиз Апондасыз, къазла!

ЖАП-ЖАШИЛ МАҚЪА

Қъууанч тыпырлы къарайды
Узакъ таулагъа
Жап-жашил макъа...

ТЕРС ҚЪАРАЙ

Булбул, жыр айта,
Мугурайып, терс къарай
Мени гытычыгъыма.

АЯҚЪ СЫЙПАЙ

Сени не уа, булбулчукъ!
Аякъчыкъларын сыйпай —
Эрик гюлчюкlege.

АЙ ЖЮЗЕ

Келдиле къазла:
Ашхам. Тау башында —
Булутлада ай жюзе...

АЛГЪА МЕН

Къазла: га-га-га!
— Алгъа мен, алгъа мен айтайым
Билгенчигими!..

СЕКИР, МИН!

Бир, эки — наратха!
Энди уа, хайда, эрикге!
Секир, мин, чыпчыкъчыкъ!..

ЧОРБАТ ЧЫПЧЫКЪ

Жарлы чорбат чыпчыгъым,
Не къадар азап чекдинг —
Жашчыкъла тутханлы...

ТАГЫ СУУЧУКЪ

Тагы суучукъда
Жуууна къаргъала —
Жаз башы келге.

КЪАГЪЫТ ЖИЛЯН

Аламат къагъыт жилин учду,
Бу жарлы гытычыкъдан —
Кём-кёк кёкге!

ЖЫРЫ АНЫ БИР

Къара, бу булбулчукъгъа!
Жыры аны бир —
Жарлы, бий аллында да!..

БИЗ КЪАРДАШ

Тышындан киши да жокь!..
Биз барыбыз — къардаш,
Чакъгъан балли къатында!

АТДАН ТЮШДЮ

Нечик чакъды балли!
Ол атдан тюшюрдю —
Махтанчакъ бийни да...

ЖАРЛЫ ГЫТЫЧЫКЪ

Бюгюн — тюненелей:
Къадарым — тумандача,
Жарлы гытычыкъда...

КЪАР ЭРИДИ

Къар да эриди:
Эл топпа-толу
Гырам-гурум жаш-къушдан!

ЮЙСЮЗ САБИЙ

Кёпюр тюбюне кирип,
Къыш, къар кече жукълай,
Юйсюз сабийчик.

КУКУКЧУКЪ

Баям, бурун жашауда —
Эгечим болгъанса сен,
Мудах кукукчукъ!

КЕСИЛЛИК ТЕРЕК

Кесиллик терек:
Чыпчыкъла уа, кёл салып,
Анда уя ишлей кеслерине!

АУМАДА

Мен аумада жатып:
Жырналай пирипчими,
Тау, чыран суучукь!

ТУЗАКЪ ЧЫПЧЫКЪ

Тузакъ чыпчыкь:
Нечик мудах къарай —
Гёбелекни учууна!..

КЪАЗ ЖЫЙЫНЛА

Къаз жыйынла сабанда:
Табалмабыз бюгюн да биз - -
Эллилерибизни кёбюн!..

СЁЗ БОЛМАГЪЫЗ

Сиз жолда сёз болмагъыз,
Къачмагъыз къардашлыкьдан - къачда,
Учхан къанатлыла!

ЁРЛЕ ФУДЗИГЕ

Тыншчыкь, тыншчыкь сюркел,
Метеке, чыкь Фудзиге:
Ёрле чинг тёппесине!

АЗЧЫКЪ МЫЧЫ

Эй, азчыкь мычы, тохта:
Мында отжай жарыгъын —
Ётген кече кёрдюм!

ЧАКЪГЪАН ЭРИК

Гюл чакъгъан эрик,
Ай чачхан жарыкь:
Тут, урла аны!..

БУСОН

ЧАГАНЫ ЧАЙКЪАЙ

Баппуш жыйын бийикде:
Чаганы чайкъайма —
Суу бетде жазула...

ЖУКЪЛАЙЫКЪЧЫ

Жукълайыкъчы терк:
Эрттен бла уянсагъ'а —
Жангы жыл арбазда!

КЪАБЫШАМА

Сюегим да бузлай,
Къабыша жатхан жеримде —
Сууукъ кече!..

МАНГА АЧЫУГЪА

Сууукъ кече.
Къоншумда къазан, къошун таууш:
Мангамы ачыугъа?..

ЧЫЧХАН ЧЮЙЮЛДЕЙ

Чычхан чюйюлдей мюйюше,
Эски-бусху юсюнде
Сууукъ кече...

ЧАЛБАШ КЪАЯЛА

Чалбаш къаяла, кюнде жылтырай,
Узакъда жана
Аппа-акъ аулакъ!

ЖЕЛ ЮФГЮРДИО

Жел юфгюрдис.
Тюз да бу чакъда агъаргъанча —
Келде чыпчыкъла.

ЮЙ ТАБА

Аппа-акъ боран,
Абына, юй таба сюркеле,
Байталчыгъым.

САЛҚЫНЛЫҚЪ

Сыннган салкъынлыкъ.
Биттиркошха
АлаMAT кышлау!

МАҚЪА ГЪУР-ГЪУРУ

Къыш жауун.
Батышда макъа гъур-гъуру —
Мудах, тунакы...

БЕШ ЮЙЧЮК

Къачхы боран.
Къалай да болурла, бу чакъда,
Ол беш юйчюк?

КЪАЧХЫ КЮН

Пиринч жыйылгъанды:
Къачхы кюн жап-жарыкъ жарыта
Тели хансланы.

КЕЧИУ

Жай. Черек. Хычыуунду нечик —
Кечиу бла ётген:
Чабырла да къолда!

ИШ КЁЛЛЮ

Къуру иш кёллю чыпчыкъла:
Бир — ары, бир — бери чартлай,
Уяларында ала...

БУЛБУЛ БУРУЛА

Жырлайды булбул:
Бир — ары, бир — бери бурула,
Чакъгъан бутакъчыкъда!

ҚЪУБУЛЧАКЪ

Қъубулчакъ булбул:
Аз-аз ача-ача ауузчугъун —
Жырлай жырын...

БОЛСУН АЛАЙ

Охо да, болсун алай:
Чалымы береме хаух, бюгюннге,
Жырчы булбулчукъгъа!

БИЯГЪЫ КЕКДЕ

Биягъы кекде,
Тюз тюненеги жеринде,
Қъагъыт жилян тагъылып!

ГЮЛЛЕ ШЫБЫРДАЙ

Кетеди жаз:
Қъоншуму чалман жеписинден —
Гюлле шыбырдай.

ШИНЖИЛЕДЕ

Чыкъ тюшдю:
Бар чыгъаналагъа, шинжилеге
Кюн тамычычыкъла тагъылып...

ЖОЛДА УШАКЪ

Жылы жаз жауун:
Жолда ушакъда —
Салкъынлыкъ бла къаптал...

ШИБИЛЯ ЖАУУН

Шибиля жауун:
Кырдыкдан кючден тутуп
Чыпчыкъ жоккучукъ.

ЧУЧХУР ТАУУШ

Хар къайда да
Чучхурла тауушу
Жаш чапыракъла арасында.

ЭСКИ КЪЮЮ

Элде эски къюю:
Чабакъ ургъуй тута —
Терен, тунакы таууш.

ГЫТЫЧЫГЪЫМДА

Къонакъгъа гытычыгъымда
Жангыз бир къууанч:
Ургъуйла гитчечикле.

ЧАТЧЫКЪЛА

Аппа-акъ боран,
Агъач чатчыкълагъа мине —
Тохтады, тынчайды...

КЪУТСУЗ ДУНИЯ

Чыммакъ-акъ къар аулакъ:
Бир тюрсю, къутсуз дунияда
Жел улуу...

ОТЖАЙ КЪУРТЧУКЪ

От жагъа жанында,
Тамаша жырлай,
Отжай, таныш, къуртчукъ...

АДАҚЪА ҚЪЫЧЫРЫКЪ

Адакъа къычырыкъ.
Къыш жауун къагъа лѣкъотну аяусуз:
Малла, шошайышып, бауда.

ТОХТАУСУЗ ЖАУУН

Салкъынлыкъ да жокъ:
Сууукъ сакъ жауун а тохтаусуз...
Эх, не этсин адам?

МАЙМУЛЧУКЪ

Биринчи къыш жауун.
Маймулчукъ. Ол да тьююл къажу
Салам къапталчыкъ кнерге.

ЖУКЪЛАМА

Гѣбелек, жукълама!
Хайда, уян теркирек —
Татлы тенгле болайыкъ!

ГѢБЕЛЕКЧИК

Жел юфгюрсе —
Жангы бутакъгъа чартлай,
Талчыкъгъан гѣбелекчик...

ТЫНШЧЫКЪ ЖОРТА

Атчыкъ тыншчыкъ жорта.
Кесими суратда кѣргенчама:
Жай — аулакъ арада.

ЫНДЫРЧЫ

Исси кюн! Чакъгъан чырмауукъ
Къатда солуй ындырчы:
Анга къараргъа да жокъ къаруу.

АҒИ

Ай булутлада уча:
Терек бутакъладан,
Жангыдан, жауун жауа...

ТОЛҚЪУН КЕЛГЕНЧА

О, нечик жарыкъды ай:
Тенгиз толкъун келгенча
Тюз да босагъама.

ШОШ ТАМЫЧЫЛА

Бутакъдан-бутакъгъа
Шошчукъ тюше тамычыла —
Жаз жауунчукъ!

ГЮЛ ИЙИЛДИ

Биринчи къар бахчада:
Ийилтди ол азчыкъ —
Гюлчюкню жерге!

ГЫТЫГЪА ЖЕТДИМ

Кючден-бутдан жетдим,
Арып-талып, гытыгъа...
Анстан — ай жарыкъ!

АЙЫРЫЛЫУ

Зынтхы каполчукъдан тутдум,
Излей болушлукъ:
Нечик кыйынды айырылыу!..

ҚЪАЙЫҚЪ

Сёдегей жазгъы жауун:
Қъайыкъ жагъа бла
Сагъышлы ушакъда.

ЖАНГЫЗ КЪАРГЪА

Жалан бутакъда,
Мудахлыкъда, жангыз къаргъа:
Кюз арты. Кече...

ИССЕНУ ОБАСЫНДА

Къалтыра, о, оба!
Къач жели аулакъда —
Мени ахтынуум!..

КЪАЧ КЮНЛЕ

Жетдиле къач кюнле:
Ачды къолун бу чакъда
Қаштанны къабы.

ЖАН ДА ЖОКЪ

О, бу тыгъырыкъ жол:
Къач къарангылыкъ уюй бара:
Бир жан да жокъ — жан-жанымда!

КЮЙ

Мен бек талдым жолда:
Чаба-тёнгерсй, сюркеле —
Кюйген аулакълада...

ЭРИК ИЙИС

Тау жолчукъгъа, анстан,
Эрик ийисине —
Кюн дингил чыкъды...

КЪУТСУЗ КЪАДАР

О, къутсуз къадар:
Бу къурч кюбе тюбюнде —
Гитче отжайчыкъ жырлай!..

СЭЙБИ

КЕКГЕ КЪАРАЙ

Сыртыма аууп, кёкге къарай:
Аузум топна-толу
Кюнден!..

ТАЁ-НИ

ТЮРЛЕНДИ ДУНИЯ

Жаз сакъ жауун:
Нечик тюрленди дуня,
Нечик тамашаланды!

СЮСАИ

СУРАТДАЧА

Жангы жылгъы эрттенлик:
Къызгъылдым булутла узакъда,
Тюз да суратдача...

СЕУ

КЪУУАНЧ ТЫПЫРЛЫ

Жангы жыл кече —
Тюш кёрдюм: Аны жашырыпма —
Къууанч тыпырлы!..

СИНГЕКУ

ЖОЛОУЧУЛА

Жангы жыл жетди:
Тёп-төгерекеде
Жолоучуланы жарыкъ бетлери.

ДАЕСО

ГУМУЛЖУКЪ КЪАЧА

Сакъ жауун кече:
Гумулжукла къача жерге —
Элия бутакъла бла...

ОТЧУКЪ ЖАКЪДЫМ

Отчукъ жакъдым:
Бирден, бу чакъда, макъа жырла —
Эшитиле юн къатында...

ГЕДАЙ

ЖАУУН ТАЛАСА

Не этсин гумулжуг' а?
Сакъ жауун таласа, ойна —
Къаласын!..

КЪЫШ ЧИБИНЧИК

Бу къыш чибинчик учады —
Мени бир бек тансыкълай:
Ол бла мен юйде!

КЪАР ДА ЭРИЙ

Эрийди къар.
Туман къучагында таула.
Къаргъа кычырыкъ...

КЕЧИКГЕН САБАНЧЫ

Къыш аулакъ.
Кечикген сабанчы узакъда —
Кюн да бата!..

СЕХА

ТАНЫШ ЮЧТЕТДИ

Бишген пиринч:
Къамил аякъчыкъгъа къонду,
Таныш ючететди...

МОКУДА

ЧАБАДЫ СУУЧУКЪ

Жаз желчик.
Зынтхы сабанны, шорхулдай,
Чабады суучукъ!..

МУТЁ

БАЛЧЫКЪ ЖОЛ

Аскерчиле бара:
Жокку-жокку, — балчыкъ жолну, —
Сууукъду нечик!

ТИГЕЦУ-НИ

«ХАЖ КЪЫЛЫРГЪА»

Хар къайдан да жетдиле:
«Хаж къылыргъа», суююнюрге —
Къар бёрклю Фудзиге!

КИКАКУ

ЖЮГЮМ ЖЕНГИЛ

Къалпакъ толу къардан:
Жангыз кесим болгъанымы сезсем а —
Женгилирек жюгюм!..

НЕК КЪЫСТАДЫНГ?

Нек къыстадынг анамы,
Тюшюме келгенлейин —
Къычырыгъынг бла, кукук?!

ЧАГЪАДЫ ОМАКЪ

Ата журтумда —
Баллилей чагъады омакъ
Тели ханс окъуна...

ЖАНГЫЗ НАРАТ

Жарыкъ ай кече:
Тёшекге ауанасын атды —
Ёксюз, жангыз нарат!..

БАР КИЙИМИ

Факъыра — жолда:
Жай бар кийими аны —
Кёк бла жер!

КЕЗ АЛАЛМАЗСА

Чыммакъ-акъ эрик:
Жарлыны гытысындан
Кёз алалмазса!

ЭКИ-ЮЧ ЖУЛДУЗ

Кёрюндюле кёкде —
Эки-юч ёксюз жулдуз:
Макъала жырлауда...

ЯЭДЗАКУЛА

КЪАР ЖУММАКЪ

Къар жуммакъ, къар жуммакъ,
Нечик терк ёсюп кетдинг —
Тёнгеретир къарыу жокъ!

ЯСО

КЕЗИОН КЪЫСА

Аппа-акъ боран:
Къоркъгъандан кёзюн кыса
Мюйюште кишиучукъ...

ТАЙРО

ЖЕЛ УРА

Таудан ура жел:
Тюз атчыгъымы кьулагъына —
Буз жауун кире...

ТАЗА КЕЗЛЕУ

Сууукъ, таза кезлеу:
Кюмюш ахча сууда —
Иги кьууумлукъ жолгъа!..

САМДУ

ЖАНГЫЗ ЧЫПЧЫКЪ

Къыш чилле желде —
Жаппа-жангыз чыпчыкъ:
Уюгъанча — сууукъ жарлычыкъгъа!

ТАЙГИ

АЙ БУЗЛАП

Итле юре.
Таш да жокъ, алагъа атаргъа —
Ай да бузлап кёкге!

ЧАЛДИШДЕ БУЛБУЛ

Жыр эшитиле:
Чалдише булбул —
Жабылмагъанча!..

ҚЪЫЛЛАУЧА

Қъыллауча женгил уча:
Сюймеклик салам тегюле —
Кём-кёк кёкден!..

ИҚО

КЕЧЕ ЖАБАЛАҚЪ

Қъоншу арбазла.
Хораз кычырыкъ.
Кече жабалакъ...

ТАҚУБОҚУ

МУДАХЛЫКЪ

Тюз да таш бла къууулгъанча ызымдан,
Бу мудахлыкъ бир къоймай мени —
Ата журтумдан айырылгъанлы...

ЖУРТУМУ КЕГЮ

Мени журтуму кегю — узакъ:
Бийик юйге ёрлейме,
Алай артха, мудахлыкъдан толуп,
агуманлыкъда тюшдюм...

БАРЫР ЖЕРИМ

Суйдюм, бошунакъгъа, жолда
болургъа —
Поезде барыргъа! Кетдим.
Поездден тюшдюм. Барыр жерим а
жокъ...

ЖУРТУМУ ТАУЛАРЫ

Къарайма журтуму тауларына —
Зат айтыр къарыуум а жокъ...
О, журтуму таулары, алгъышымсыз —
сиз!

МЭЙМЭЙ

ИТЛЕ ЮРЕ

Итле юредиле:
Жолоучу ётген болур элни —
Кече жабалакъ...

ЛЕКЪОТДА ТАМЫЧЫЛА

Лёкъотда тамычыла:
Биринчи къыш жауун
Къагъа саламны!

ТОКОКУ

ЖАРЫДЫЛА

Кече жабалакъ бошалды:
Аппа-акъ жарыдыла
Терекле!

ЮЙЮРСЮНДЮЛЕ

Жангы сад орнатдым:
Юйюрсюндюле анда ташла —
Биринчи къыш жауун.

РЕТА

АЙДА БУКЪДУЛА

Къайда отжайчыкъла?
Къуугъундан къутула —
Айда букъдула!

НЕ ДА АЙ КЮМЮШДЕ

Не да ай кюмюше:
Энди жаратылгъан а —
Нарат болур тауда!

САЛАМ КЪАПТАЛ

Жангы саламдан эшилген
Къапталым — жашиллене:
Биринчи кюз жауун!..

ГЕТАЙ

ЧАПЫРАКЪЛА УЧА

Чапыракъла уча-уча,
Жерге терк тюше:
Жауун жауунну сопакълай!

РАНКО

МЮЙЮЗЛЕ

Жауады кюз жауун:
Тууарла чач-тук аулакъда —
Хар къайда да мюйюзле!

МАКЪА ЖЫРЧЫКЪ

Ай жарыкъ кече:
Ташха миннген макъа —
Жырчыкъ мурулдай.

ЕДЗЮ

ПИРИНЧ ДА САЛА

Тиширыу, пиринч да сала,
Ашыгъышлы бара —
Сабий жиягъан таууш таба!

ТЭЙГА

ЭШИЛГЕН ЭШИК

Эшилген эшик:
Гытычыкъны хар мюйюшюнде улуй —
Къачхы жел!

СОРА

ЖУЛДУЗ КЕЛДЕ

Келде жулдузла:
Ууакъ-ууакъ къалтырай, суу бетде
Кюз жауун жауа...

КЮН — ХЫЧЫУУН

Тамаша кюнчюк:
Жылытады кюн да хычыуун
Къыш сууукъда.

КЕЛСИНЛЕ БУУЛА

Жангыртмайма чалымы:
Терк-терк келсинле
Къонакъгъа буула!

СОНО-ДАЕ

ИТ ГЪЫРЫЛДАЙ

Итчик гъырылдай,
Чакъгъан эрикни эсге тюшюре —
Боран эшикде...

ТИЁ-НИ

ЕЛГЕН ЖАШЧЫГЪЫМА

О, мени ючтетди тутуучум!
Сен не узакъ кыралгъа
Къачдынг бююн!..

НЕ ЭСИНДЕ

Гёбелекчик аз-аз
Къанатчыгъын силкиди:
Не тюшдю эсине?

ТОЛҚЪУНДА АЙ

Толкъунлада ыргъакъгъа,
Учуп бара,
Аз тийди толгъан ай.

АУАНАСЫН ТУТА

Кюн узуну сууда
Ёз ауанасын тута,
Ючтетди...

КЪАНАТ КЪАГЪЫЛА

Гёбелек, гёбелек,
Не тюш кёресе сен?
Къанатчыкъларынг къагъыла...

ГОМЭЙ

КЕТГЕН ЖАЗ

Бу гёбелекле уча
Ары-бери: ала излей
Кетген жазны.

ЭКИ-ЮЧ АТЛАМ

Садда эки-юч атламгъа
Метеке сюркелге —
Кюн да бошалды...

СИРО

ЁТ ДА КЕТ

Нечик жарый Къой Жол!
Ол алай жууукъдача —
Секир да, ёт да кет!..

КИЭН

ТЕКЕ КЪАЛКЪЫУ

Малла, бу чакъда, теке къалкъыуда:
Къар а — бекден-бек
Жаба аулакъланы!..

ИСЮ

МУЖУРАЛА

Зияратчы мужурала,
Къалын ханс ичинде —
Кенгден-кенг бара...

ГЕККЕ

КЕЗКЕРМЕЗДЕ

Кюйген аулакъ бла бара,
Анда, кезкёрмезде, тас бола —
Къуругъан суу ыз...

ТУХАКУ

ТАЗА ТОЛҚЪУН

Къалай чайкъагъын аякъ?..
Таза толкъунну мутхуз этер
Жокъ къарыу!..

ГАНСУИ

ТОЛҚЪУН ТАУУШ

Бушуу жел тохтап...
Андан къалгъаны жаланда —
Узакъ толкъун таууш!

ХЯКУТИ

ТУМАН БЛА

Ол мен сатхан тууарчыкъны
Бизни элчикден
Сюредиле туман бла.

КИТО

БАЛЛИ ЖАРЫКЪ

Булутланы бара, анстан,
Тау жолчукъда, жауунда —
Балли жарыкъ!

КАКЭЙ

ЖАНГЫ АЙ

Юфгюрдю, сууукъ къач жел,
Бусагъатчыкъда туугъан айны
Кёкден жулкъуп кете!

СЕХАКУ

ЖУЛДУЗ ЖУУУКЪ

Жулдузла кёкде
О, нечик уллудула!
О, нечик жууукъдула!..

КЕРАЙ

ЭГЕШЧИГИМ ЕЛГЕНДЕ

Не медет, къолумда,
Анстан — къарыусузлана —
Ёчюлдю отжайчыгъым...

РАНРАН

САЛКЪЫНЛЫКЪ ЁТДЮ

Къач жауун. Ашхам!
Юйню жаны бла, къоншума —
Салкъынлыкъ ётдю!..

КЕКУСУИ

ГЮРЮЛДЕЙ ЧУЧХУР

Бузкаудан. Ашхам.
Тенгизге уча,
Гюрюлдей чучхур!

РАЙДЗАН

ТЕПСЕЙ ОТЧУКЪ

Бир бек тепсей отчукъ:
Кюз, терезе жепиледен
Юйге ата кесин!

КЕРОКУ

СУУУКЪСУРАДЫМ

Бир кечемн кьойдум
Бийни отоунда,
Алай сууукъсурадым, алай...

САЛКЪЫН АУМАДА

Кѐп таяндым
Терек тюбю салкьын аумада,
Къар тѐпелеге сукълана...

ДЗЕСО

НЕ ДА ТАС

Аулакьны, тауну да
Къар урлады шошчукъ —
Не да тас болду!..

ТУРНА ЖЫЙЫН

Къая кезге
Дауур бла кьонду
Кѐчюп баргъан — турна жыйын!

РАНСЭЦУ

НАРАТ СУРАТ

Кём-кёк кёкде къач ай,
Къара къалам бла ишлей
Нарат сурат!

ЕЛЮМ КЮЙ

Чапыракъчыкъ учду,
Дагъы башхасы учду.
Буз боран...

САЙМАРА

ЖЕЛ ДА ЭРИКДЕ

Жаз жауунла жауа,
Жел да эрикдеде
Жап-жарыкъ жашилленди!

СЮОСИ

ШОШАЙЫША

Макъаны гъур-гъуру!
Ол къайда? Ызсыз, шошайыша,
Жазны чагъыуу...

ТЭЙСИЦУ

СУУ БЛА СУУ

Буз эриди кёлде:
Энтта жашай къор тенгликде —
Суу бла суу!

ТОҚО

БИР СЮЙДЮМЛЮ

Булбул ауазчыкъ:
Ол эшитилгени
Бир суйдюмлю, ахырзаман!..

ХОРО

ЧЫҚҚЫРДА БУЛБУЛ

Булбулчукъ тапчыкъ кьонуп
Агъач чолпучукъгъа —
Боза чыккырда жюзе...

ОНИЦУРА

ЧОРБАТ ЧЫПЧЫКЪ

Бир — бизге уча,
Бир — бизден кьоркъуп къача,
Ол чорбат чыпчыкъчыкъ...

КЕСИ

ЭШИЛЕ ТАУГЪА

О шошлукъ!
Къалай тауушлукъ эшиле таугъа
Булбул тауушчукъ!

СЕЙИРГЕ КЪАЛА

Къургъакъ чапыракъла
Сейирге къала,
Жолоучула бассала...

СИРАО

КЪЫШ ЖУУУКЪ

Энди къыш жууукъ.
Илячин кёкюрекде,
Жым-жым жылтырай кюнде тюкчюк!

МИТХИКО

КЪАЧ ТАУЛА

О, эки гытычыкъ,
Эшикле бир кенг керилин...
О, къач таула!

ИКИ

СУРАТЧЫҚЪЧАМА

Жаз. Сакъ жауун.
Кiosk. Салкъынлыкъ тюбюнде сюелеме:
Китапчыкъда суратчыкъчама!

ЭРИК БУТАҚЪ

Эрик бутакъ къолда,
Жангы жыл бла алгъышлайма
Къоншу къартчыкъны.

СУУУҚЪ ИНГИР

Сууукъ ингир.
Отха учхан ургъуйла окъуна
Кёрюнмей кёзге.

ЭЛЛИ ЖАШЧЫҚЪ

Биз элли жашчыкъ,
Итчигин да боюнлугъундан тутуп
Къар аулакъда.

КЪАР ЖАУА ШОШЧУҚЪ

Шошчукъ жауады къар,
Эски, къарангы кёлде
Экишер-экишер жюзген банпушлагъа...

ДАҚОЦУ

ТАУЛАДА ЖАУУН

Къачда къуругъан хансны
Хар чёп башы да суу —
Таулада жауун.

АСМАҚЪГЪА АСЫЛЫРДАН АЛГЪА

(Белгисиз Назмучу)

Мен бусагъат ол дуняда
Тынгыларма ахырын жырынгы,
Кукукчукъ!..

*Мен бек жаратхан
назмучуланы тизгинлери*

АЛЕКСАНДР ПУШКИН

ҚЫШ ЭРТТЕН

Сууукъ да, кюн да; кюн сейирди!
Жукълапмыса, жүрек тенг бирди,—
Заманды, ариу, терк уян:
Хошлукъ кысхан кезню ачарча,
Шимал Аврора кыучакъларча,
Шимал жулдузча аякълан!

Кече, эсдеми, жел улуйду,
Мутхуз кёкде да чарс уллуду;
Онгиган тамгъача, шайча ай,
Булутладан аз саргъалады,
Сени да мудахлыкъ алады —
А бюгюн — кюн алапатлай:

Тюз дум-ала кёк жарыгъанча,
Бар жер кюйюз бла жасалгъанча,
Къарчыкъ жата, жарый кюнде,
Чууакъ агъач да къаралады,
Назы къаудан жашил жанады,
Суучукъ ойнай буз тубюнде.

Отоу саулай — жарыкъ алады,
Дуу! — чачырай, отун чарлайды,
Жанады от, ура ёрге,
Ой орундукъ къатда кыурурмек...
Биз чанагъа уа буюрурмек,
Къонгур байтал терк жегерге?..

Эрттен къарда уча билирбиз,
Татлым, бирге биз берилирбиз
Жюйрюк атны баргъанына.
Биз акъ аулакълагъа жетербиз,
Жалан агъач таба ётербиз,
Андан — черек жагъасына.

МИХАИЛ ЛЕРМОНТОВ

* * *

Тау жухла жукълайла,
Кеч келген чакъда.
Шум тюзле сакълайла
Салкъынлыкъ чарсда.

Букъусузду жол да,
Чапыракъ шошчукъ.
Бир тохта бу жол да,
Солурса хошчукъ.

ФРАНСУА ВИЙОН

БЛУА КЪАЛАДА НАЗМУ ЭРИШИУГЕ
ЖАЗЫЛГЪАН БАЛЛАДА

Мен суусапдан ёлеме жагъада.
Жиляй — кюлеме мен, ойнай — ишлейме.
Не узакъда, кенгде да — юй къатда,
Тыш жерлени — Ата журтха тергейме.
Мен — акъылман, алай а аз билеме.
Манга кимден да бегирек къаргъа
Деген адам жууукъду къанкъазгъа.
Мен гурушха тюзге, терсге — къардашма.
Жаланма къуртча, тенгме бакыгъа,
Жюрюй сыйым, жарлы баштакъма — бошма!

Къызгъанчма мен, чомартма тергеусюз.
Излейме бек кёпню, бир зат жокъламай.
Садакъачыма, байма бек, сёзсюз.
Сууукъ чилле: мен май гюлюн сакълайма.
Сыйыт аулакъ — жаннет сууун уртлайма.
Ма, деу ёртен — менде къалтырауукъ,
Буздан алыр жюрек жылыу зауукъ.
Оюн къыстай, бушуу суйген да жашма.
Аманлаулукъ бере манга саулукъ,
Жюрюй сыйым, жарлы баштакъма — бошма!

Мен кёрмей терезе тюрюндегин,
Алай жулдузланы иги эслейме.
Къуру кюндюз жокълай кечедегин,
Къоркъуп, жерни жюрюй да тебирейме.
Битген ишден — чарсха бек бюсюрейме.
Бир сангырау мени терк ангылар.
Бал хансланы ачылыкъда хорлар.
Къайда тюзю, къайда терси — къарашма?!
Тюз ненча зат? Ким аланы санлар?
Жюрюй сыйым, жарлы баштакъма — бошма!

Билалмайма: сагъат, не жыл узун,
Етеме суу, тенгизми кечиюун?
Жаннет кьоюп, жаханымге байлашма,
Бир тюнгюлюу — бер кюч сернюун.
Жюрюй сыным, жарлы баштакъма — бошма!

ВИЙОН АСМАКЪГЪА АСЫЛЫРГЪА
ХАЗЫРЛАННГАНДА
ЖАЗЫЛГЪАН НАЗМУ

Мен — Франсуа, жарсыу анда,
Елюрю, сѣзсюз, мурдар.
Бар ауурлукъ не бу артда,
Билалыр боюн артда!

РОБЕРТ БЁРНС

ФИНДЛЕЙ

- Къакъгъан ол кимди, кеч чакъда?
- Ол менме, мен — Финдлей!
- Думпай, келирсе жарыкъда!
- Келдим! — деди Финдлей.

- Баздынг былай келге къалай?
- Баздым! — деди Финдлей.
- Бир иш болуп къалса алай...
- Болсун! — деди Финдлей.

- Къабакъ кенгнге да ач санга...
- Да, ач! -- деди Финдлей.
- Чыгъарма къысмай кёз тангнга!
- Тангнга! — деди Финдлей.

- Сени бир кёр ийип юйге...
- Бир кёр! — деди Финдлей.
- Къалып къалырса ёмюрге...
- Сюйюп! — деди Финдлей.

- Сен къонакъда къалсанг бир жол...
- Къалсам! — деди Финдлей.
- Манга дагъы табарса жол...
- Бек терк! — деди Финдлей.

- Биз экибиз бирге къалсакъ...
- Бирге! — деди Финдлей.
- Кёрге дери сёзге бол сакъ!
- Охо! — деди Финдлей.

ЕЛЮРДЕН АЛГЪА

Юйретди суймеклик назму,
таурух,
хапар
манга,
Юйретди назму, сенден
кенгде,
сени бла
жашаргъа.
Юйреналмадым, сен
жанымда
бола,
жангызлыкъгъа.
Ёлюмден оюм эталмадым
мен
ёлүрден
алгъа...

КЕЧЕ

Къолла
ёте кечеледен,
Жангызлыкъны хорладыла.
Юзмез жолну
кёп келгенден,
Экеу бирлик табалдыла.

Жауун кибик
алды дуняны,
Дуня къадары
болду суймеклигибиз,
Къол къолгъа тартынды,
къол къолгъа сыйынды,
Къолладан жаныбызны
инсаинга узатдыкъ,
Бѣле баргъандан
кѣбее суймеклигибиз.

МЕТИН ДЖЕНГИЗ

МОР ШОШЛУКЪ

Уч суймекликни кенг къаласында,
Уч тилни жумушакъ кѣмюгюнде —
Туу жапгыр кюнню къол аязында!..

Сен жуун, чайпал ай чучхурунда,
Енге къатланган ай жарыгында,
Бол тюз да кѣм-кѣк гюллю жауунлай,
Жет кесинги келлик къадарынгы:
Мурат, итинмеклик уллу анда...

Жортуу чексиз ашхам къучагында,
Ушакъ, къарам — бар болгъан ышанла,
Къоя терен эсгериу жазула...
Мор шошлукъ — солуу къудуретибиз,
Арабызны баргъан черегибиз,
Арыуубузну къалкъыуу анда,
Эрттен чакъда чарх къыйылыу санда...
Тюбтсин кѣкюреги кечени,
Жоллада жолугъуп кетгенлени:
Чакъгъан сенде жангызлыкъ...? менсинсин...?

Тап, тас эт жюрюшюнгю, эсинги —
Жашат къуру жангыра кесинги,
Кюрешингде кѣр суймеклигинги.
Толкъун сюрюулей жюрюсюнле,
Кезлеулей агъа эсде эрттенле...

АТЛАРЫ

Таулукъ

Элбруслу Балкъарым	5
Тауларын кёрдю таулу	7
Урчукъ	8
Жаныу	9
Ойма	10
Жазла кете	11
Къартчыкъны булжууу	11
Жумарукъ	12
Эски юй	13
Тоньюкук	14
Халкъ жомакъла	15
Таулу къалала	15
Жалгъан нёгерлеге	16
Мтацминдада	17
Къара къышда	18
Нарт халкъым	18
Жангырыу	19
Жабышмакъ	20
Ала къар	20
Къайтырмы?	21
Жаш-къушла	22
Тарда	23
Ашыгъыш	23
Бардыла адамлада да къанатла	24
Теп, тепсе, шыйых Балкъар!	25
Хар зат аздан	26
Тур	26
Не да барды	27
Къарт уучу	28
Таулу аскерчиле	28
Таулукъ	29
Биз Чегемде къалдыкъ	30
Хар кимге аппа-ачыкъ	31
Тау шаудан	32
Ёребизге жарабыз	32
Жаныуда барала	33

Женгил атлай	33
Китап	34
Тойчула	35
Ай	36
Заманны кѳучагѳы	38
Санга мен ашыкѳдым	39
Алаша	40
Верлибрле	41
Жыр табылды	42
Жаланжюрек	42
Кетме	43
Кюн	44
Кѳыбыла тартылды	45
Кѳатымда	46
Бѳледи жабалакѳ	47
Жоргѳа жораланганчама мен	48
Кѳайсын	48
Хар сѳз — тенгиз	49
Моцарт бла Сальериле	50
Манга да тюшер	51
Нечик тартынады таш	52
Кѳадар орган	53
Аллах таугѳа жарыкѳ кѳарар	54
Беш да тар	55
Кѳарачай	56
Шахар	56
Бююн азатма	57
Сюймекликсиз	58
Жазыучума мен	59
Елген тенгиме	60
Кѳуш тенгликте	61
О, Таулуларым мени	62
Кѳар жауады	63
Сен да алдан	64
Узакѳ жулдуздан	64
Кюнню жаны	65
Жангыра барабыз	66
Таулу атла	67
Жигер желчик	68
Кѳартны тилеги	69
Ахыр аууш	70
Жазама	71
Азаудан келди кѳар	72
Жауады жабалакѳ	73
Нарт таулу	74

Машаллалыкъ	74
Қюн ойнай таула	75
Халкъым бағъатур	76
Қыат-қыат юйле	77
Сёз	78
Жанымы жаныуу	78
Ана	79
Жюзюмле	79
Солтан-Бек	80
Отрар	88
Бёрю	91
Туучу, тау журт аллахы!	95

Жашла, жаныу

Жашла, жаныу	96
Балам	97
Чалгъычылагъа	99
Келсе «тур-тур»	101
Чалгъыда	102
Айран иче кет	103
Жоргъалайды шулпу	104
Толан	105
Чала аталай	106
Жауун тепсей	107
Суучукъ акъай	108
Эсим юйде	109
Қъая бурун чючкюрдю	110
Тёбен харыда	111
Тик жалпакъ	112
Қюз	113
Қъачхынчы жыйын	115
Дурула — кюнлюмде	116
Сакъ жауун жетди	117
Тергей, санай барсам	118
Бедик	119

Боракъчыкъ

Чапхычды атчыгъым	20
Тут	22
Турма	23
Қъарылгъачла	23
Зыкы жашчыкъ	24
Чапхыч топчукъ	25

Эрленле	125
Гумулжукчукъ	126
Тилек	127
Жауду жауун	128
Тау жырчыкъ	129
Топчукъ	130
Метеке	131
Бойнакъ	132
Хыпыяр жазчыкъ	133
Қъарт къар баба	133
Қюн тепсейди	134
Қъарама	134
Экспромт	135

Сюргюнчю

Сюргюнчю	136
Жаханым татханла	137
Қъула гюзле	137
Қъартны шыбырдауу	138
Сауту	139
Бу суу	140
Қюн бушуулу	141
Қъызыл къаргъала	141
Ауузум да юзмезден толгъанча	142
Ереле ёлюрле	143
Кавказия	144
Қъаргъышчы	145
Қёчгюнчю жыр	146

Сау къал, Байкал

Байкал	147
Элбрусну Байкалда да кёрдюм	149
Кичера	150
Қъайыннга таянып	151
Қюнерма	152
Бъымдан келди	153

Жыл ызла

«Сеннем!» — сен десенг	154
Сурат кёрдюм	155
Тюш	155
Тизгинле кюле	156
Қъайыкъ	157

Келчи, келечи	158
Къыз кюйю	159
Ёресине ашыкъды	160
Жёрмесенг	160
Тюшдю жалпакъ	161
Топ, окъ, от	162
Зайын	162
Ашыкъ	163
Къадар	163
Чыпчыкъчыкъ	164
Чакъды сакура	165
Терек касыда	166
Жангы къайын	167
Жабалакъ	168
Кюн тутулду	169
Къаядагъы терекле	170
Батыш	171
Жулдуз чагъа	172
Жап-жарыкъ	173
Бал терек	174
Мен терек болгъанча	175
Ушба	176
Тызыл	176
Тау ийре	177
Этме, эт къаугъа	178
Къанат таууш	179
Шаптал	179
Хар нш саугъа	180
Чап, шаптал	180
Ушакъгъа ушаш тая	181
Келди элпек кёгетлим	182
Къар кетер	183
Шум шапталла	183
Кесилген терек	184
Булутла	185
Боран	185
Биринчи кере балли чакъды	186
Ай, суугъа къарай	187
Пикассо	188
Къоймай жауун	189
Акъ-суу	189
Къызылууурт ай	190
Къарт ёгюз	190
Жыл ызла	191
Беш да тау	192

Шошлукъ	193
Акъсакъ къатын	194
Поэт	195
Жел, жет	196
Адам	196
Чабакълыда	197
Кантата	198

Фуэт минчакъла

Шош айтды	199
Берн — къач	199
Гыранча	200
Кел, тигелей	200
Гумучу	201
Ичгичи	201
Атда атанг	201
Канкурак	202
Тюзле	202
Талчыкъ	203
Къууат	203
Жерден эрик	204
Кём-кём кём	204
Жанкъозла	204
Мин, акка	205
«Э, мен...»	205
Ай, талмай	205
«Жан жангызлыкъ...»	205
«Минчакълачама. »	205
«Ашарыкъ...»	205
«Къат, тын...»	205
«Сени амалтын...»	206
Ана бара кызына	206
«Кюзю...»	206
Къама — къама	207
Тюш эсенг	207
Тур ёрге	207
Бир къауум жазыучугъа	207
Аны жуху	207
Булунгу	208
Таң сылатын	208
Къызыл-ала ай	208
Ыздама	208
Бююн халкъыма	209
Танг бла бирге	209

Къарачай атла	209
Теше къарасын	209
Булжутуучукъ	209
Ашыкъ, маржа	210

Ата-баба тамырлары

Билгич Тоньюкук. (Дастан)	211
Кюл-Тегин. (Дастан)	227

Кёчюрмеле

Ёмюрлеге бой салмагъан	244
------------------------	-----

Архилох

Жашауда кезиу хар зат да	246
Аполлоннга	246
Биз тилекли	246
Наксосха багъана	246
«Жангыз да, Главк...»	247
Аякъ терк ал	247
Гефест гунч, жокъ этес	247
«Бил, жиляп мен тюзлюкге жетмем...»	247
Жарлы Ликамб	247
Булут кършоу	248
Тюз Файгъамбар	248
Кесиме	248
Къызгъа	248
Елгеннге	248
Леофил	249
Антбузгъа	249
Ау да	249
Къалкъаннга	249
Фасосха	249
Тау сохан	250
Алкибия	250
Толкъун	250
Эвбей Бачаманы жигитлери	250
Нени да адамгъа	250
Эсимидге	251
«Къызларындан а...»	251
«Къууанч да...»	251
Мени ишим да жокъ	251
«...Сюер да къарт...»	251

Бу жютю Гебохда	251
Лептин улуна	252
Сакъларгъа боллукъду не да	252
Жалгъан башчыгъа	252
Тейриге ышан	253
Бушуу тузагъына тюшген	253
Зевс атам	253

Гомер

Мидасны обасына	254
Аполлоннга саугъа	254

Апон назмучулукъ

Фудзняма, фудзи тау	255
---------------------	-----

Мен бек жаратхан назмучуланы тизгинлери

Александр Пушкин

Къыш эрттен	287
-------------	-----

Михаил Лермонтов

«Тау жухла жукълайла...»	289
--------------------------	-----

Франсуа Вийон

Блуа къалада назму эришиуге жазылгъан баллада	290
Вийон асмакгъа асылыргъа хазырланганда жазылгъан назму	291

Роберт Бёрнс

Финдлей	292
---------	-----

Мустай Карим

«Бизде терслик, тюзлюк...»	293
«Жокъ!» — дегеним...»	293

Ахмет Неждет

Сюймеклик жырдаи къанар	294
-------------------------	-----

Сокъур	295
Кюн жетер	295

Аныл Меричелли

Стамбул	296
Елюрден алгъа	297
Кече	297

Бюлент Еджевит

Къол къолгъа тартына	298
----------------------	-----

Хасан Езтопрак

Хар кюн сайын	300
---------------	-----

Метин Дженгиз

Мор шошлукъ	301
-------------	-----

Литературно-художественное издание
Беппаев Муталип Азнорович
БАЛКАРИЮ ВЕНЧАЮЩИЙ ЭЛЬБРУС

Стихи и дастаны

На балкарском языке

Редактор *М. Х. Табаксоев*
Художник *Ю. Н. Попов*
Художественный редактор *Ю. М. Алиев*
Технический редактор *Р. О. Алимбетова*
Корректор *М. Я. Гузиева*

Лицензия ИД 05895 от 21.09.2001

Сдано в набор 27.02.02. Подписано к печати 22.04.02
Формат 84×100¹/₃₂. Бумага типографская № 2
Гарнитура литературная. Печать высокая
Усл. п. л. 15,21. Уч. изд. 10,34
Тираж 500 экз. Заказ № 345

Издательство «Эльбрус»
Нальчик, ул. Адмирала Головки, 6
Полиграфкомбинат им. Революции 1905 года

Мининформпечати КБР
Нальчик, пр. Ленина, 33

Беппаев М. А.

Б Балкарию венчающий Эльбрус: Стихи и дастаны.— Нальчик: Эльбрус, 2002.— 312 с.

ISBN 5-7680-1725-9

В новую книгу Муталипа Беппаева вошли стихи и дастаны, написанные им за последние годы.

Геронческое прошлое тюрков и многопроблемная современность, а также философские думы о будущем — особенности настоящего сборника, который выходит к 50-летию автора.

Б 4702100200-019 2002
М 125(03)-2002